

Uppföljning 2015 av

MILJÖPROGRAM FÖR HABO OCH MULLSJÖ KOMMUNER

Framtagen
Kontaktperson

Av Habo kommun & Mullsjö kommun
Caroline Eliasson
Miljöstrateg
036-442 82 69
caroline.eliasson@habokommun.se
www.symbolbilder.se
1

Fotografier
Version

Förord

Kommunfullmäktige i Habo respektive Mullsjö kommun antog i maj 2014 ett gemensamt miljöprogram. Programmet ersätter tidigare miljöprogram och energi- och klimatstrategier för kommunerna. Syftet med miljöprogrammet är att visa på en viljeinriktning med uppsatta mål för kommunens strategiska miljöarbete de kommande åren.

Respektive kommunstyrelse har ett viktigt ansvar i att bevaka och följa upp så att antagna planer genomförs och implementeras på ett sätt som ligger i linje med planernas mål och intentioner.

Miljöprogrammet och uppföljning av det anser vi är viktigt för att möjliggöra en stärkt miljöprofil hos kommunerna och för att arbeta mot ett hållbart samhälle.

David Svensson

Kommunstyrelsens ordf.

Habo kommun

Linda Danielsson

Kommunstyrelsens ordf.

Mullsjö kommun

Innehåll

Förord	2
Inledning.....	4
Miljöbokslut.....	4
Sammanfattning och slutsatser.....	5
Miljöområde: Energi och klimat	6
Miljöområde: Miljömedvetenhet.....	6
Miljöområde: Rent vatten	7
Miljöområde: Natur och djur	7
Åtgärdsuppföljning per förvaltning.....	8
Detaljerad uppföljning av åtgärder och nyckeltal	14
Habo kommun.....	15
Miljöområde: Energi och klimat.....	15
Miljöområde: Miljömedvetenhet.....	22
Miljöområde: Rent vatten	27
Miljöområde: Natur och djur	29
Mullsjö kommun.....	31
Miljöområde: Energi och klimat	31
Miljöområde: Miljömedvetenhet.....	38
Miljöområde: Rent vatten	44
Miljöområde: Natur och djur	46

Inledning

Habo och Mullsjö kommuners miljöprogram antogs i respektive kommunfullmäktige i maj 2014. Programmet är uppbyggt av mål och åtgärder för kommande års arbete med strategiskt miljöarbete.

Syftet med programmet är att visa en viljeriktning och att utgöra en vägledning och inspiration för och inspirera alla som bor och verkar i Habo och Mullsjö kommuner. Detta antagna program löper från 2014 till 2017 och varje år ska en uppföljning göras. Denna uppföljning är således den första som gjorts för detta program.

Till miljöprogrammet finns även en handlingsplan med åtgärder fördelade på åren 2014-2017. Miljöprogrammet ska fungera som ett styrdokument för den kommunala organisationens miljöarbete.

Miljöprogrammet är indelat i fyra miljöområden:

- Energi och klimat
- Miljömedvetenhet
- Rent vatten
- Natur och djur

För varje miljöområde finns det översiktliga mål och delmål.

Handlingsplanen är uppbyggd efter målstrukturen i miljöprogrammet och är uppbyggd av åtgärder och nyckeltal. Åtgärderna har olika tidsplan och för varje åtgärd har minst en ansvarig nämnd, utskott eller bolagsstyrelse, förvaltning och tjänsteman utsetts beroende på åtgärdens karaktär. Nyckeltalen är ett sätt att mäta hur långt arbetet med delmålen har kommit och de ska vara möjliga att jämföra från år till år.

Miljöbokslut

Arbetet med miljöprogrammet är cykliskt precis som budget- och bokslutsprocessen. Efter antagande följer genomförande, uppföljning, redovisning och ledningens genomgång.

Alla åtgärder och nyckeltal ska årligen följas upp av ansvarig förvaltning/enhet och kommunalt bolag. En lägesrapport lämnas årligen till miljöstrategen som i sin tur sammanställer ett miljöbokslut. Miljöbokslutet redovisas till kommunstyrelsen och kommunfullmäktige.

Sammanfattning och slutsatser

Sammanfattningen är indelad efter de fyra miljöområdena som finns i miljöprogrammet. Resultatet är en sammanställning av antalet glada/sura gubbar för kommunerna. För de åtgärder med flera ansvariga räknas de som en åtgärd per ansvarig, det vill säga antalet kan variera för kommunerna. Resultaten kan heller inte jämföras helt och hållet då Socialförvaltningen i Habo inte redovisat någon uppföljning.

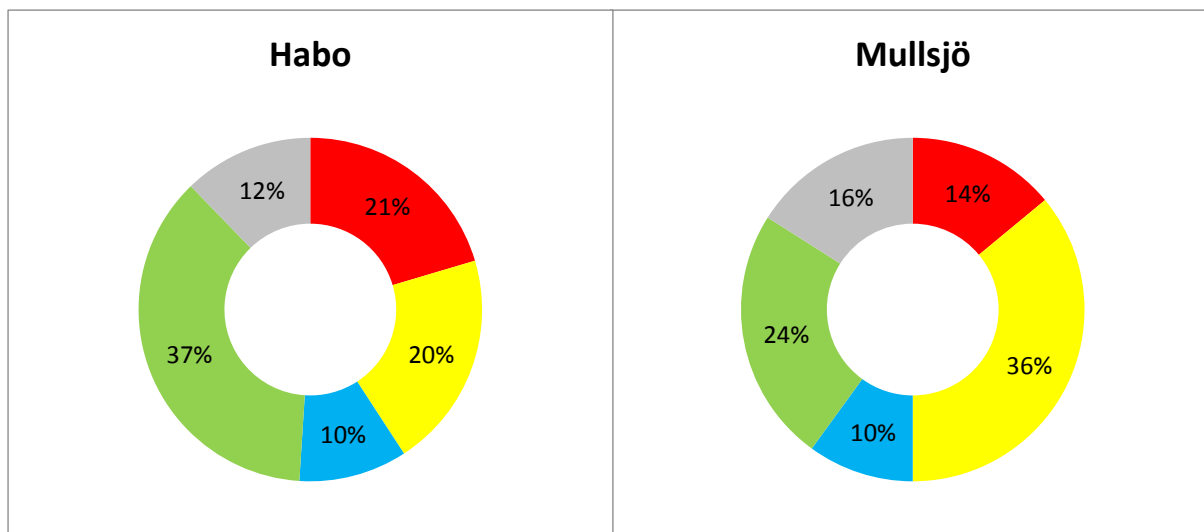
Sammanställningen visar att för båda kommunerna gäller generellt att hälften av åtgärderna har genomförts helt eller till hälften. Det miljöområde där flest åtgärder genomförts helt eller till hälften är för Habo kommun Natur och djur. För Mullsjö kommun är det Rent vatten. Det miljöområde där flest åtgärder inte genomförts eller enbart påbörjats är för Habo kommun Miljömedvetenhet och för Mullsjö kommun är det Natur och djur. Det är således inte samma områden för kommunerna som genomförts och inte genomförts. Ett antal av åtgärderna, främst när det gäller kemikaliehantering visade sig inte beröra alla förvaltningar, då vissa inte hanterar några kemikalier. På de ställena finns det angivet.

Generellt när det gäller åtgärder som inte genomförts så gäller det ofta för åtgärder som har med någon form av kompetensutbildning att göra. En slutsats som kan dras från denna uppföljning är att mer resurser bör läggas på utbildning inom sparsam körning, kemikaliehantering med mera. Ökad utbildning leder till ökad förståelse för målen och åtgärderna i allmänhet, vilket troligen skulle leda till bättre måluppfyllelse framöver.

Under *Uppföljning* finns resultatet indelat efter förvaltning med en jämförelse mellan kommunerna samt detaljerad uppföljning för alla åtgärder och nyckeltal.

Miljöområde: Energi och klimat

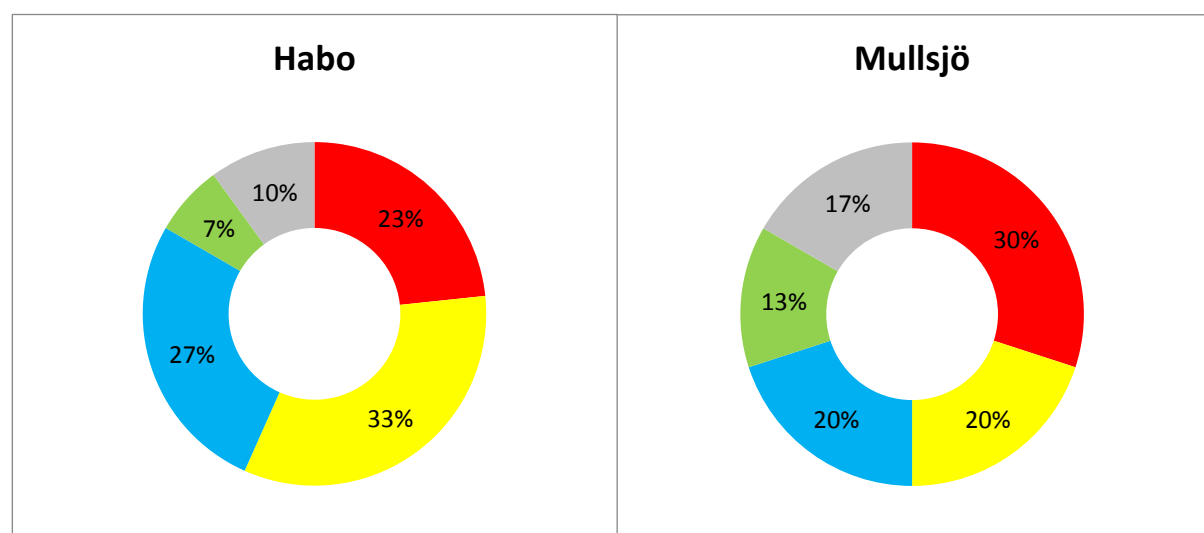
■ Ej påbörjad ■ Påbörjad ■ Till hälften genomförd ■ Genomförd ■ Har ej svarat

Kommentarer: båda kommunerna uppnår målet om att enbart använda förnyelsebar energi. En stor del av de ej genomförda åtgärderna utgörs av att många förvaltningar angivit att det inte genomförts någon utbildning inom sparsam körning. Mullsjö kommun har kommit igång med en större del av åtgärdsarbetet, medan Habo kommun har genomfört fler helt. Många åtgärder för området är tidsbegränsade, vilket innebär att det är viktigt att arbetet kommer igång för alla åtgärder omgående så att målen har möjlighet att uppnås under uppsatt tid.

Miljöområde: Miljömedvetenhet

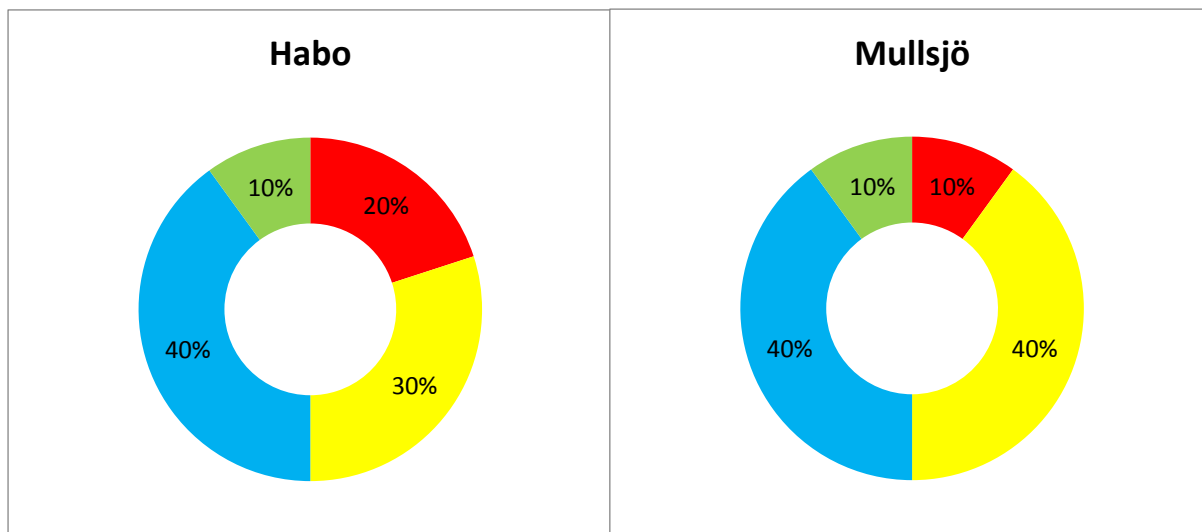
■ Ej påbörjad ■ Påbörjad ■ Till hälften genomförd ■ Genomförd ■ Har ej svarat

Kommentarer: båda kommunerna har en stor del av åtgärderna som inte är påbörjade och en liten del som är helt genomförda. Många åtgärder berör kunskapsutveckling inom miljöområdet och generellt kan sägas att detta är en bristande del genom hela uppföljningen. Många av åtgärderna för detta område är löpande under hela programperioden.

Miljöområde: Rent vatten

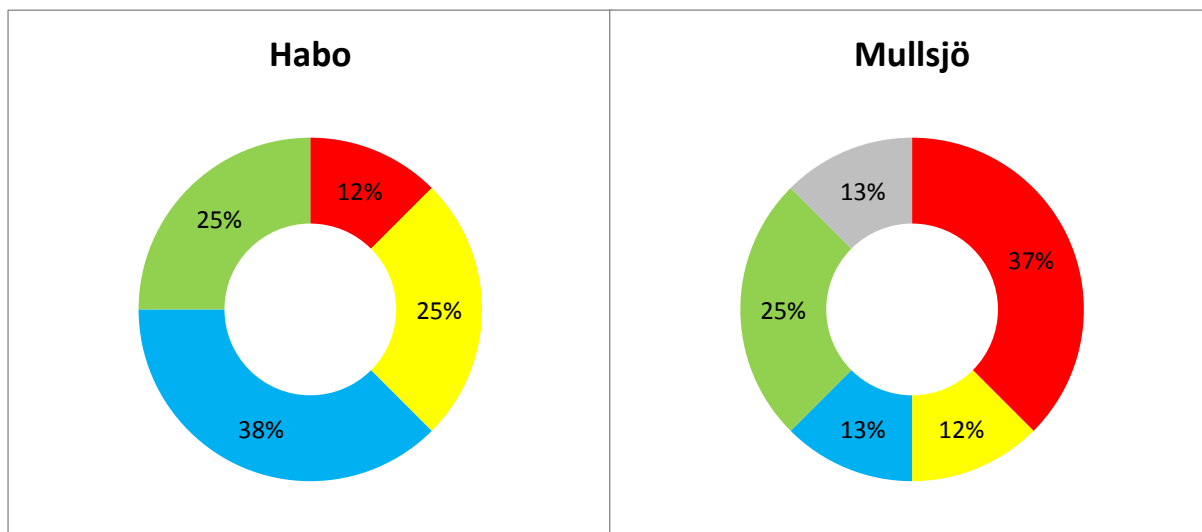
■ Ej påbörjad ■ Påbörjad ■ Till hälften genomförd ■ Genomförd ■ Har ej svarat

Kommentarer: båda kommunerna har en liten del av åtgärderna som inte är påbörjade. Det är dock endast en liten del som är helt genomförda, vilket innebär att många åtgärder är påbörjade. Flera åtgärder för området är löpande under hela programperioden eller sträcker sig över en längre tid.

Miljöområde: Natur och djur

■ Ej påbörjad ■ Påbörjad ■ Till hälften genomförd ■ Genomförd ■ Har ej svarat

Kommentarer: för detta område har Mullsjö kommun en stor del av åtgärderna som inte är genomförda, men samtidigt en relativt stor del som är genomförd. Habo har en stor del av åtgärderna igång och endast en liten del som inte har påbörjats. Flera åtgärder för detta område ska genomföras löpande och som för många åtgärder som inte genomförts generellt för programmet gäller de utbildning inom olika områden.

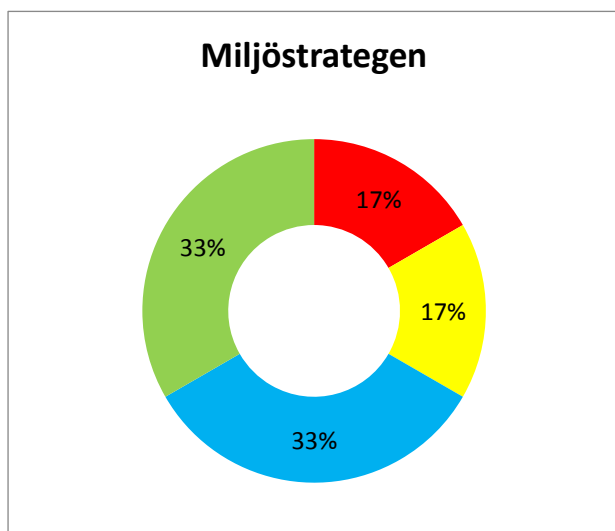
Uppföljning

Uppföljningskapitlet är indelat i två delar, den första delen utgör en sammanfattning av åtgärdsuppföljningen indelat efter verksamhet och för denna del finns även en jämförelse mellan kommunerna.

Den andra delen utgör en detaljerad uppföljning av åtgärderna och nyckeltalen med tillhörande status och kommentarer. Denna del utgörs av en del för Habo kommun och en för Mullsjö kommun. Observera att uppföljningen för miljöstrategen och för Miljöförvaltningen är samma för båda kommunerna eftersom de verksamheterna är gemensamma.

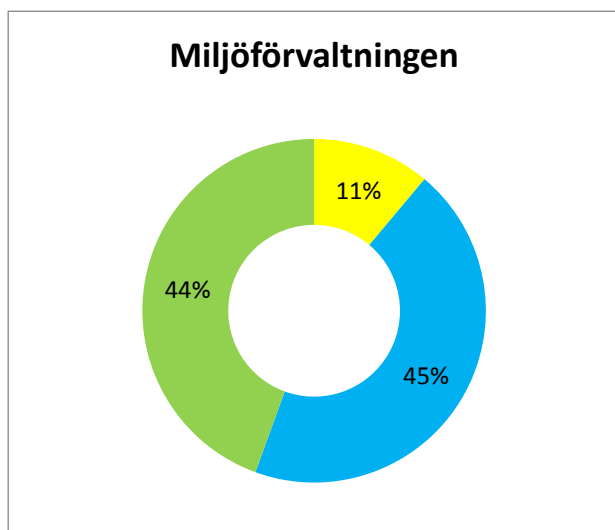
Åtgärdsuppföljning per förvaltning

■ Ej påbörjad ■ Påbörjad ■ Till hälften genomförd ■ Genomförd ■ Har ej svarat

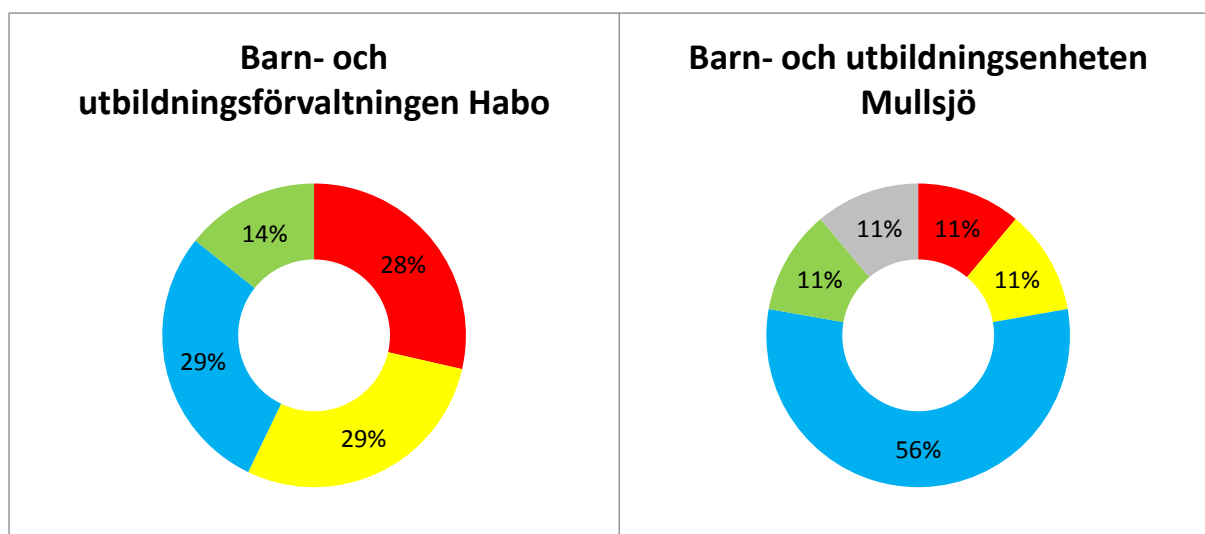
Kommentarer: miljöstrategen är gemensam för båda kommunerna. De flesta av strategens åtgärder är åtminstone påbörjade. De som inte är det har ingen tidsbegränsning, men de ska ske löpande, vilket innebär att det är viktigt att dessa åtgärder kommer igång under kommande år.

■ Ej påbörjad ■ Påbörjad ■ Till hälften genomförd ■ Genomförd ■ Har ej svarat

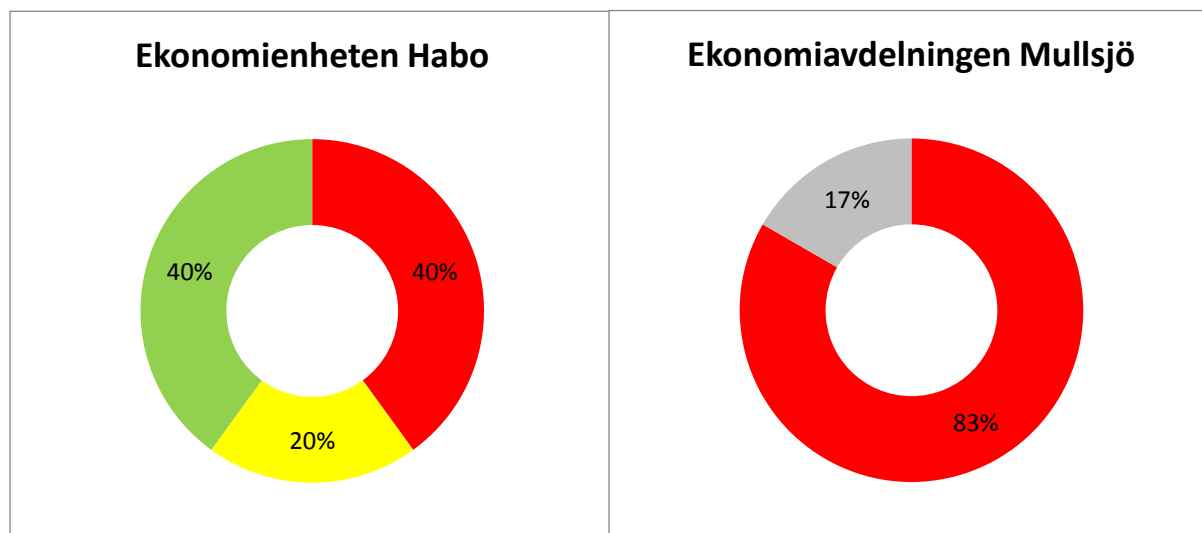
Kommentarer: Miljöförvaltningen är gemensam för båda kommunerna. Alla åtgärder för Miljöförvaltningen är åtminstone påbörjade, vilket är bra. De åtgärder som endast är påbörjade har tidsbegränsningen 2017, vilket innebär att de ändå har möjlighet att slutföras.

■ Ej påbörjad ■ Påbörjad ■ Till hälften genomförd ■ Genomförd ■ Har ej svarat

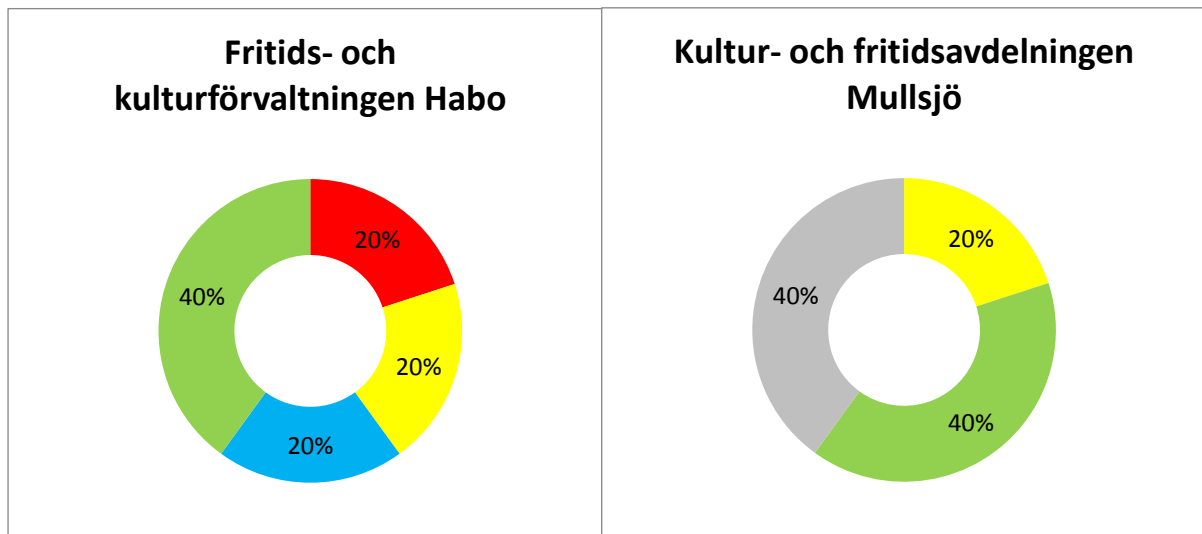
Kommentarer: Barn- och utbildningsenheten i Mullsjö har kommit igång med fler åtgärder än Habo, däremot har Mullsjö inte angivit svar för alla delarna. Precis som för kommunerna i stort handlar många av de ej påbörjade åtgärderna om kompetensutveckling inom exempelvis sparsam körning. Habo har även kommit länge med projektet för giftfri förskola än vad Mullsjö har.

■ Ej påbörjad ■ Påbörjad ■ Till hälften genomförd ■ Genomförd ■ Har ej svarat

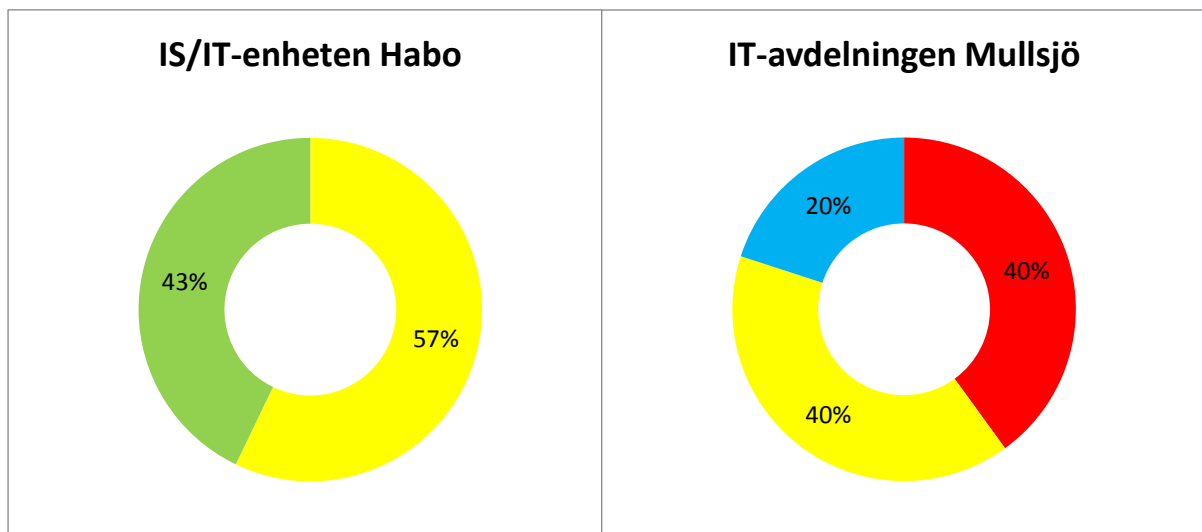
Kommentarer: Ekonomienheten i Habo har både en stor del åtgärder som är genomföra, men också en stor del av åtgärderna som inte är påbörjade vilka gäller kompetensutveckling. I Mullsjö är inga åtgärder påbörjade. Viktigt att påpeka när det gäller inköp till bilpoolen (se åtgärd 11, s. 35) i Mullsjö är att det inte bara är ekonomiavdelningen som är ansvarig utan hela kommunledningen. För att åtgärderna ska ha möjlighet att uppnås i tid är det viktigt att de påbörjas under kommande år.

■ Ej påbörjad ■ Påbörjad ■ Till hälften genomförd ■ Genomförd ■ Har ej svarat

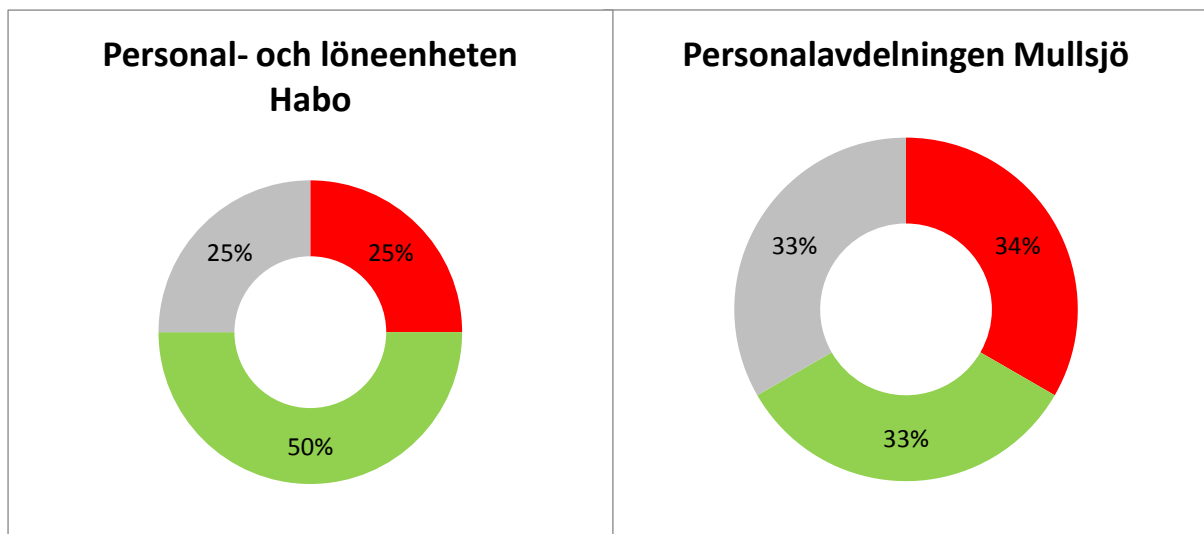
Kommentarer: Fritids- och kulturförvaltningen i Habo har inte påbörjat alla sina åtgärder, men Mullsjö har inte angivit svar på alla frågor. De åtgärder som inte är påbörjade för Habo gäller kompetensutveckling.

■ Ej påbörjad ■ Påbörjad ■ Till hälften genomförd ■ Genomförd ■ Har ej svarat

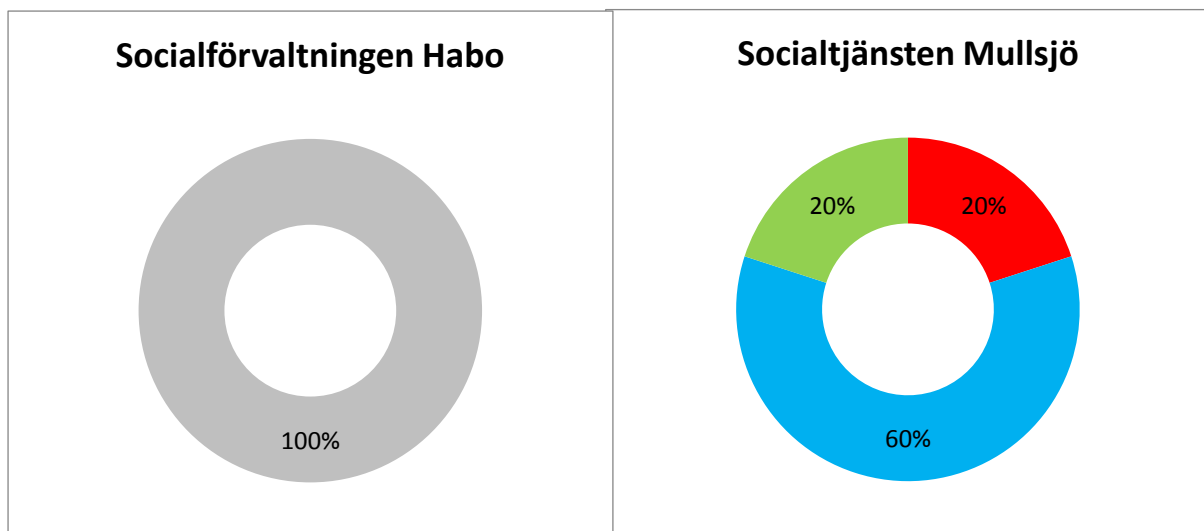
Kommentarer: Alla åtgärder för IT-enheten i Habo är åtminstone påbörjade. Åtgärderna som inte är påbörjade för IT-avdelningen i Mullsjö gäller kompetensutveckling.

■ Ej påbörjad ■ Påbörjad ■ Till hälften genomförd ■ Genomförd ■ Har ej svarat

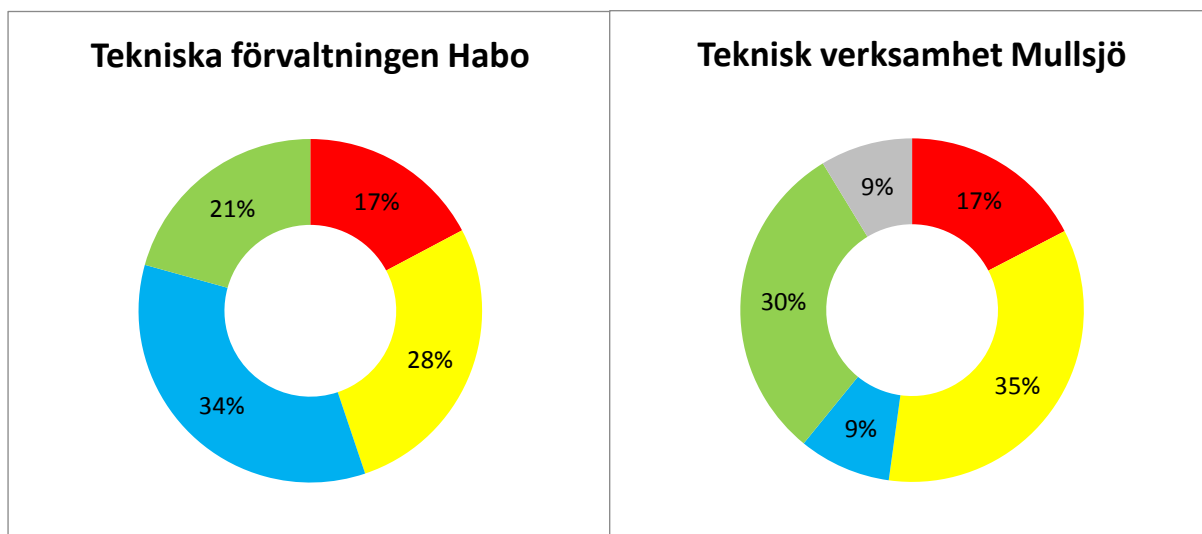
Kommentarer: båda kommunerna har kommit ungefär lika långt och den delen som inte är påbörjad gäller för båda kommunerna förnyelse av resepolicy. Denna åtgärd skulle vara genomförd 2015, vilket innebär att den inte blev genomförd under utsatt tid.

■ Ej påbörjad ■ Påbörjad ■ Till hälften genomförd ■ Genomförd ■ Har ej svarat

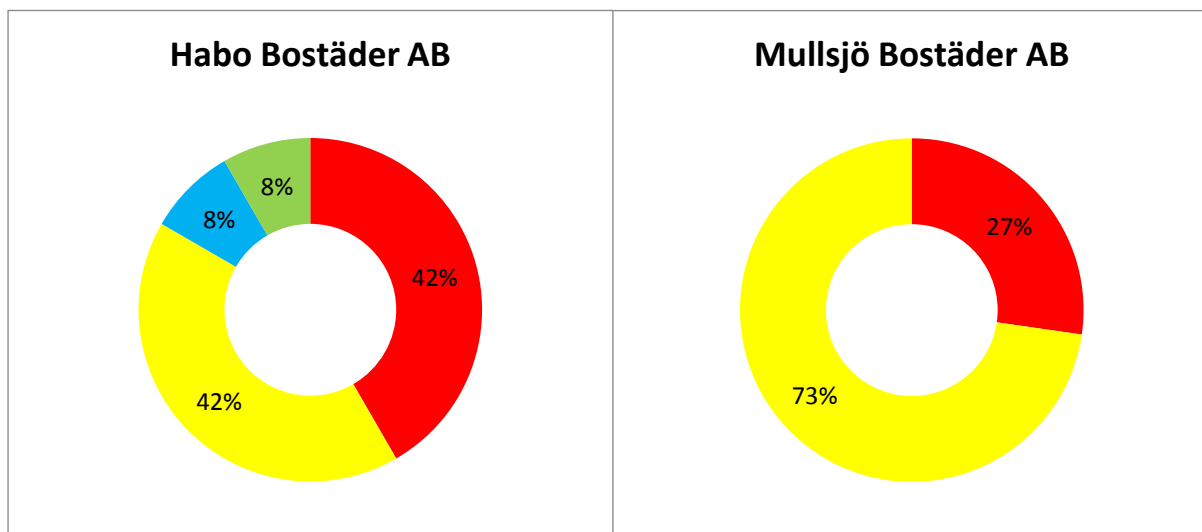
Kommentarer: eftersom Socialförvaltningen i Habo inte har lämnat någon uppföljning är det inte möjligt att göra någon jämförelse mellan kommunerna. Socialtjänsten i Mullsjö har kommit igång med de flesta åtgärderna och den del som inte är påbörjad gäller kompetensutveckling.

■ Ej påbörjad ■ Påbörjad ■ Till hälften genomförd ■ Genomförd ■ Har ej svarat

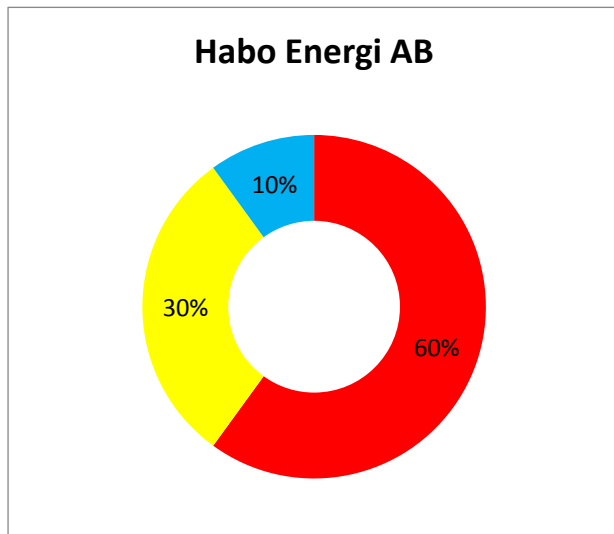
Kommentarer: både Habo och Mullsjö har kommit långt med åtgärderna. För Habos del gäller de ej påbörjade åtgärderna främst kompetensutveckling och framtagande av dagvattenstrategi samt vattenförsörjningsplan. Dagvattenstrategin ska enligt miljöprogrammet tas fram senast 2016. För Mullsjös del gäller de ej påbörjade åtgärderna inköp av elcyklar, information kring skog med höga värden samt upprättande av kommunala naturreservat. Åtgärden gällande elcyklar skulle genomförts 2015, vilket innebär att den inte blev genomförd under utsatt tid. Övriga ej påbörjade åtgärder ska enligt miljöprogrammet ske löpande.

■ Ej påbörjad ■ Påbörjad ■ Till hälften genomförd ■ Genomförd ■ Har ej svarat

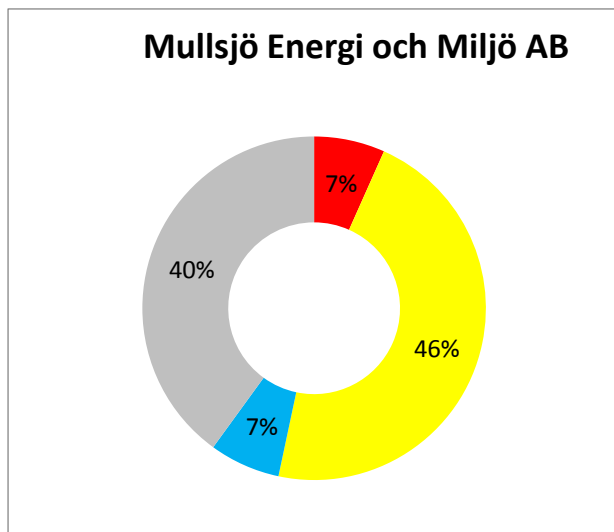
Kommentarer: Habo Bostäder AB har fler ej påbörjade åtgärder än Mullsjö Bostäder AB, men däremot fler genomförda. Flera av åtgärderna gäller kompetensutveckling. Viktigt är att så många åtgärder som möjligt kommer igång under kommande år och att de åtgärder som är påbörjade genomförs.

■ Ej påbörjad ■ Påbörjad ■ Till hälften genomförd ■ Genomförd ■ Har ej svarat

Kommentarer: Habo Energi AB har den största delen av åtgärderna ej påbörjade. Inga åtgärder är helt genomförda och det krävs en stor ansträngning för att göra det möjligt att genomföra åtgärderna under programperioden.

■ Ej påbörjad ■ Påbörjad ■ Till hälften genomförd ■ Genomförd ■ Har ej svarat

Kommentarer: Mullsjö Energi & Miljö AB har inte gett tillräcklig information för alla åtgärder, vilket gör det svårt att säga hur det ser ut exakt. Men många åtgärder är påbörjade vilket är bra. Åtgärden som inte är påbörjad ska vara genomförd 2017. Bättre rutiner behövs för att följa upp åtgärderna.

Detaljerad uppföljning av åtgärder och nyckeltal

Nedan följer en detaljerad sammanställning av uppföljningen av delmål, nyckeltal och åtgärder inom de fyra miljöområdena. Uppföljningen är redovisad i tabeller för varje delmål och i tabellerna är nyckeltalen och åtgärderna numrerade och de har samma nummer som i miljöprogrammet för att göra det enkelt att följa. Statusen för åtgärderna är bedömd utifrån en fyrgradig skala med glada/sura gubbar:

Ej påbörjad

Påbörjad

Till hälften genomförd

Helt genomförd

Efter en beskrivning av varje miljöområde finns också en kort sammanställning över vilka övergripande mål, delmål samt åtgärder som innefattas i det aktuella området. För detaljerad beskrivning av alla delmål och åtgärder, se miljöprogrammet.

Denna del är uppdelad efter kommun, den första delen gäller för Habo kommun och den andra delen för Mullsjö kommun. För Habos del saknas uppföljning för åtgärder och nyckeltal från Socialförvaltningen. På ett antal andra ställen saknas enskilda värden och då finns det angivet i texten. Observera att uppföljningen för miljöstrategen och för Miljöförvaltningen är samma för båda kommunerna eftersom de verksamheterna är gemensamma.

Tabellen nedan redovisar vilka åtgärder som är aktuella för vilken verksamhet. Vissa av åtgärderna har förvaltningarna och enheterna angett som ej aktuella för deras verksamhet, för de fallen finns det angivet i svaren.

Förvaltning/bolag	Åtgärder (åtgärdsnummer i handlingsplanen)
Alla förvaltningar och bolag	10, 11, 15, 17, 20, 21, 24
Barn- och utbildningsförvaltningen/Barn- och utbildningsenheten	23, 29, 30
Ekonomienheten/Ekonomiavdelningen	25
Fritids- och kulturförvaltningen/Kultur- och fritidsavdelningen	1, 47
Habo Bostäder AB	4, 5, 6, 22, 31
Habo Energi AB	5, 8, 31
IS/IT-enheten/IT-avdelningen	12
Miljöförvaltningen	3, 36, 39, 41, 43, 44
Miljöstrategen	2, 26, 27, 28, 33, 52
Mullsjö Bostäder AB	4, 5, 6, 22, 31
Mullsjö Energi & Miljö AB	5, 31, 34, 35, 37, 38, 40, 42
Personal- och löneenheten/Personalavdelningen	13
Socialförvaltningen/Socialtjänsten	14
Tekniska förvaltningen/Teknisk verksamhet	4, 5, 6, 7, 8, 9, 16, 18, 19, 22, 31, 32, 34, 35, 37, 38, 40, 45, 46, 48, 49, 50, 51

Habo kommun

Miljöområde: Energi och klimat

MILJÖOMRÅDE: ENERGI OCH KLIMAT

KLIMATSMART
JÖNKÖPINGS LÄN
+ PLUSENERGILÄN 2050

Miljöområdet knyter an till den regionala *Klimat- och energistrategin* och dess åtgärdsprogram som handlar om energieffektivisering, förnybar energi, transporter och anpassning till förändrat klimat.

Tillgången till energi och vilka transportsystem vi använder oss av kommer sannolikt att vara än mer betydelsefulla i framtiden eftersom en tryggad energiförsörjning är en av de viktigaste grundpelarna i samhället. Energianvändning medför påverkan på miljön, till exempel genom växthusgasutsläpp och hälsofarliga utsläpp, försurning, övergödning och buller. För att uppnå de nationella målen krävs en ökad andel förnybara energikällor samtidigt som energiförbrukningen och transportbehovet måste minska.

Miljöområdets koppling till nationella miljö kvalitetsmål:

Begränsad klimatpåverkan
Frisk luft
Bara naturlig försurning
God bebyggd miljö

Läs mer om miljömålen på
www.miljomal.se

Till miljöområde "Energi och klimat" hör:

Övergripande mål	Nr. 1-3
Delmål	Nr. 1-6
Åtgärder	Nr. 1-18

För varje delmål finns dessutom ett antal nyckeltal presenterade.

Övergripande mål 1

Effektivare och klimatsmart energianvändning

Delmål 1: År 2020 bedriver alla företag och föreningar i kommunen energieffektiviseringsarbete.

Nyckeltal	Värde
1. Total energianvändning i kommunerna som geografiskt område (GWh)	258 (2013)

Åtgärder	Ansvar enligt MP	Kommentarer	Status
1. Energieffektivisera föreningslivet (2014-2016)	Fritids- och kulturförvaltningen	Enkätundersökning och inbjudan till rådgivningsträff med Energicentrum A6 har genomförts.	
2. Energikontor Norra Småland (2014-LÖP)	Miljöstrategen	Kommunen arbetar aktivt för att sprida information kring Energikontor Norra Smålands verksamhet.	
3. Utveckla tillsynen på energihushållning (2014-2017)	Miljöförvaltningen	Ett energitillsynsprojekt har påbörjats med ett informationsmöte för företagen i kommunerna. Tillsyn kommer att ske i början av 2016.	

Delmål 2: Energianvändningen i de kommunala verksamheterna och bolagen är 25 % effektivare år 2016 och 30 % effektivare år 2020 jämfört med år 2008.
OBS: de kommunala bolagen har inte presenterat någon uppföljning för dessa nyckeltal och ingår därför inte i värdena nedan.

Nyckeltal	Värde
1. Total energianvändning i kommunala verksamheter och bolag (MWh)	8185
2. Energianvändning för lokaler och bostäder i kommunala verksamheter och bolag (kWh/m ²)	El: 56 Fjärrvärme: 66
3. Energianvändning för gatubelysning (kWh/belysningspunkt)	116
4. Energianvändning för VA-verksamheterna (kWh/m ³)	1,59

Åtgärder	Ansvar enligt MP	Kommentarer	Status
4. Energieffektivt byggande (2014-LÖP)	Habo Bostäder AB	Det finns ingen policy för energieffektivt byggande, men inget har heller byggts under 2015. Man utgår ifrån kraven i miljöprogrammet när det blir aktuellt.	
	Tekniska förvaltningen	Arbete pågår för denna åtgärd.	
5. Handlingsplan för energieffektivisering (2014-2016)	Habo Bostäder AB	Det finns ingen handlingsplan för energieffektivt byggande, men det görs en del energieffektiviseringar genom att t.ex. byta fönster och tilläggsisolera.	
	Habo Energi AB	Det finns ingen handlingsplan för energieffektivisering, men arbete har genomförts för att t.ex. ersätta fossil olja med RME.	
	Tekniska förvaltningen	Det finns ingen handlingsplan för energieffektivisering, men arbetet är påbörjat.	

Delmål 3: Andelen förnybar energi till lokaler och bostäder i kommunala verksamheter och bolag ska uppgå till 75 % år 2016 och till 100 % år 2020.
OBS: de kommunala bolagen har inte presenterat någon uppföljning för dessa nyckeltal och ingår därför inte i värdena nedan.

Nyckeltal	Värde
1. Andel förnybar energi av total energianvändning	100 %. Kommunen köper miljömärkt energi från Habo Energi AB.
2. Egenproducerad solel och solvärme	11 300 kWh

Åtgärder	Ansvar enligt MP	Kommentarer	Status
6. Elabonnemang om köp av förnybar el (2014-2016)	Habo Bostäder AB	Köper bara in vattenkraft.	
	Tekniska förvaltningen	Kommunen köper bara in miljömärkt energi.	
7. Solceller uppförs på offentliga byggnader (2014-2017)	Tekniska förvaltningen	Kommunen har uppfört solceller enligt följande: Alléskolan: 36 m ³ , Hagenskolan: 40 m ³ . Sammanlagt 76 m ³ .	

Övergripande mål 2

Fossilbränslefria och smarta transporter

Delmål 4: Andelen förnybar energi av kommunens och kommunala bolags totala bränsleförbrukning ska uppgå till 25 % år 2016 och 50 % år 2020.
OBS: de kommunala bolagen samt Socialförvaltningen har inte presenterat någon uppföljning för dessa nyckeltal och ingår därför inte i värdena nedan.

Nyckeltal	Värde
1. Andel fordon avsedda för förnybara bränslen (%)	9,5
2. Andel förnybar energi av drivmedelsförbrukningen (% MWh)	1,8

Åtgärder	Ansvar enligt MP	Kommentarer	Status
8. Offentliga laddstolpar för elfordon (2014-2017)	Habo Energi AB	Ett möte har hållits för att undersöka möjligheterna till att uppföra laddstolpar.	
	Tekniska förvaltningen	Förvaltningen har sökt bidrag från Klimatklivet (Naturvårdsverket). Besked om ansökan beviljats har ännu inte kommit.	

9. Tankstationer för biogas (2014-LÖP)	Tekniska förvaltningen	Kommunen följer utvecklingen av marknaden för biogas.	
10. Miljöanpassad fordonsflotta (2014-2017)	Alla förvaltningar och bolag	Förvaltningen har inga egna bilar, samordning skett via Tekniska förvaltningen som står för inköpen till bilpoolen.	Barn- och utbildningsförvaltningen
		Förvaltningen har diesel-drivna gräsklippare, en personbil och en minibuss.	Fritids- och kulturförvaltningen
		Enheten har inga egna bilar, använder Tekniska förvaltningens bilpool.	Ekonomienheten
		Det finns en elbil hos Habo Bostäder AB och ytterligare en ska köpas in samt även en annan bil med miljöklass.	Habo Bostäder AB och Habo Energi AB
		Enheten använder kommunens bilpool. Centralhantering av datorer har utvecklats, vilket har gjort att resandet minskat avsevärt.	IS/IT-enheten
		Miljöförvaltningen ingår i Tekniska förvaltningens bilpool. Förvaltningen har en egen etanolbil. Bilar förutsätts köpas in enligt rutinen.	Miljöförvaltningen
		Enheten har tillgång till bilpoolen.	Personal- och löneenheten
		Har ej svarat.	Socialförvaltningen
		Arbete pågår.	Tekniska förvaltningen

11. Utveckla den kommunala bilpoolen (2014-2015)	Alla förvaltningar och bolag	Förvaltningen använder Tekniska förvaltningens bilpool och anses inte beröras av denna åtgärd.	Barn- och utbildningsförvaltningen
		Enheten använder tekniska förvaltningens bilpool och anses inte beröras av denna åtgärd.	Ekonomienheten
		Förvaltningen har tillgång till Tekniska förvaltningens bilpool och anses inte beröras av denna åtgärd.	Fritids- och kulturförvaltningen
		Arbete för att utveckla en egen bilpool pågår ej.	Habo Bostäder AB och Habo Energi AB
		Enheten använder tekniska förvaltningens bilpool och anses inte beröras av denna åtgärd.	IS/IT-enheten
		Förvaltningen använder Tekniska förvaltningens bilpool och anses inte beröras av denna åtgärd.	Miljöförvaltningen
		Enheten använder tekniska förvaltningens bilpool och anses inte beröras av denna åtgärd.	Personal- och löneenheten
		Har ej svarat.	Socialförvaltningen
		Bilpool finns, utvecklad från och med 2015. Flera förvaltningar och enheter har tillgång till den.	Tekniska förvaltningen

Delmål 5: Kommunens och kommunala bolags transporter är 10 % effektivare år 2020 jämfört med 2012.

OBS: de kommunala bolagen samt Socialförvaltningen har inte presenterat någon uppföljning för dessa nyckeltal och ingår därför inte i värdena nedan.

Nyckeltal	Värde
1. Körda sträckor (km, km/fordon)	262 340, 12 492
2. Energianvändning från bränsleförbrukning (MWh, MWh/fordon)	156, 7444
3. Andel miljöbilar (%)	33 (3 st enligt 2007 års miljödefinition och 4 st enligt 2013 års)
4. Koldioxidutsläpp från transporter (ton)	49

Åtgärder	Ansvar enligt MP	Kommentarer	Status
12. Skapa förutsättningar för resfria möten (2014-2015)	IS/IT-enheten	Projekt för Skypemöten är igång och kommer att vara tillgängligt för samtliga på Habo kommun 2016.	

Uppföljning 2015 av Miljöprogram för Habo och Mullsjö kommuner

13. Förnyelse av resepolicy (2014-2015)	Personal- och löneenheten	Resepolicy kommer att revideras under 2016.	
14. Effektiva hemtjänstresor (2014-2017)	Socialförvaltningen	Har ej svarat.	-
15. Inköp av elcyklar till kommunala verksamheter och bolag (2014-2015)	Alla förvaltningar och bolag	Förvaltningen har tillgång till kommunhusets två elcyklar.	Barn- och utbildningsförvaltningen
		Enheten har tillgång till kommunhusets två elcyklar.	Ekonomienheten
		Förvaltningen har tillgång till kommunhusets två elcyklar.	Fritids- och kulturförvaltningen
		Har ej gjorts.	Habo Bostäder AB och Habo Energi AB
		Enheten har tillgång till kommunhusets två elcyklar.	IS/IT-enheten
		Förvaltningen har tillgång till kommunhusets två elcyklar.	Miljöförvaltningen
		Enheten har tillgång till kommunhusets två elcyklar.	Personal- och löneenheten
		Har ej svarat.	Socialförvaltningen
		Tekniska förvaltningen har köpt in ett antal elcyklar under 2015 och planering för att köpa in fler pågår.	Tekniska förvaltningen
16. Planera och prioritera förbättring och utbyggnad av gång- och cykelvägar (2014-2017)	Tekniska förvaltningen	Åtgärden samordnas mellan gata/park och plan- och bygg. Gång- och cykelplan finns, ska revideras 2016.	

17. Utbildning i sparsam körning (2014-LÖP)	Alla förvaltningar och bolag	Förvaltningens anställda har inte genomgått någon sådan utbildning.	Barn- och utbildningsförvaltningen
		Enhetens anställda har inte genomgått någon sådan utbildning.	Ekonomienheten
		Förvaltningens anställda har inte genomgått någon sådan utbildning.	Fritids- och kulturförvaltningen
		Bolagens anställda har inte genomgått någon sådan utbildning.	Habo Bostäder AB och Habo Energi AB
		En person på enheten har gått en sådan utbildning.	IS/IT-enheten
		Utbildning har genomförts på förvaltningen för personal som kör mycket bil i tjänsten.	Miljöförvaltningen
		Har ej svarat.	Personal- och löneenheten
		Har ej svarat.	Socialförvaltningen
		Utbildning kommer att göras vid behov under kommande år.	Tekniska förvaltningen

Övergripande mål 3

Förbereda och anpassade inför klimatförändringar

Delmål 6: Kommunen ska vara förberedd på de konsekvenser som följer av ett framtida förändrat klimat senast år 2020.

Nyckeltal	Värde
1. Utsläpp av växthusgaser i kommunen som geografiskt område (ton)	39 400 (2013)

Åtgärder	Ansvar enligt MP	Kommentarer	Status
18. Kartering av risker i ett framtida förändrat klimat (2014-LÖP)	Tekniska förvaltningen	Skyfallskartering finns i GIS, övrig riskkartering finns hos Räddningstjänsten/gata och hos VA/fastighet.	

MILJÖOMRÅDE: MILJÖMEDVETENHET

Miljöområdet knyter an till det regionala miljöprogrammet *Luften och hälsans miljömål*. Miljöområdet handlar i stora drag om utfasning av farliga ämnen, upphandling och kunskap om miljö och klimat.

Kommunerna kan arbeta aktivt för att miljöanpassa inköp och upphandling i de kommunala verksamheterna och bolagen genom att utnyttja upphandlingen som ett verktyg för att driva på marknaden mot en hållbar utveckling på flera olika områden. Att höja kunskapen om miljöfrågor är också ett viktigt verktyg men verkar mer långsiktigt. Kommunerna bör säkerställa att personalen har god kompetens och genomföra kunskapshöjande åtgärder gentemot kommuninvånare, närings- och föreningsliv.

Miljöområdets koppling till nationella miljökvalitetsmål:

Giftfri miljö
Skyddande ozonskikt
Säker strålmiljö

Läs mer om miljömålen på www.miljomal.se

Till miljöområde "Miljömedvetenhet" hör:

Övergripande mål	Nr. 4-5
Delmål	Nr. 7-12
Åtgärder	Nr. 19-33

För varje delmål finns dessutom ett antal nyckeltal presenterade.

Övergripande mål 4

Miljöanpassade inköp och upphandlingar

Delmål 7: Ekologiska livsmedel som köps in i de kommunala verksamheterna ska uppgå till 25 % år 2016 och 50 % år 2020. Även lokal- och svenskproducerat ska väljas i den mån det är möjligt för att minska transporterna.

Nyckeltal	Värde
1. Andel ekologiska livsmedelsinköp (% , kr)	36,78

Åtgärder	Ansvar enligt MP	Kommentarer	Status
19. Kompetensutveckling miljösmart mat (2014-2016)	Tekniska förvaltningen	Har ej genomförts.	

Delmål 8: År 2020 har användningen av farliga ämnen i kommunala verksamheter och bolag upphört så långt som är möjligt.

OBS: det är endast förvaltningarna nedan som har presenterat värden, övriga förvaltningar och bolag har inte gjort det.

Nyckeltal	Värde
1. Antal utfasnings- och riskminskningsämnen i kommunala verksamheter och bolag (st)	28 (Barn- och utbildningsförvaltningen)
	0 (Ekonomienheten)
	0 (Fritids- och Kulturförvaltningen)
	Miljöförvaltningen hanterar inga kemikalier.
	53 (Tekniska förvaltningen)

Åtgärder	Ansvar enligt MP	Kommentarer	Status
20. Systematisk utfasning av riskminsknings- och utfasningsämnen (2014-2016)	Alla förvaltningar och bolag	Arbetet är påbörjat genom registrering i ett kemikaliehanteringsprogram. Ett projekt för giftfri förskola har också startats upp.	Barn- och utbildningsförvaltningen
		Enheten hanterar inga kemikalier och berörs därför inte.	Ekonomienheten
		Förvaltningen hanterar inga kemikalier och berörs därför inte.	Fritids- och kulturförvaltningen
		Arbete med åtgärden pågår, använder samma kemikaliehanteringsprogram som kommunen.	Habo Bostäder AB och Habo Energi AB
		Utfasning sker genom att byta ut äldre datorer. Dessa säljs för återvinning (till certifierade företag).	IS/IT-enheten
		Miljöförvaltningen hanterar inga kemikalier och berörs därför inte. Inspektörerna ställer däremot krav på utfasning vid tillsyn på verksamheter.	Miljöförvaltningen
		Enheten hanterar inga kemikalier och berörs därför inte.	Personal- och löneenheten
		Har ej svarat.	Socialförvaltningen
		Använder ett kemikaliehanteringsprogram.	Tekniska förvaltningen

21. Utbildning i risk- och kemikaliehantering (2014-2015)	Alla förvaltningar och bolag	Förvaltningens anställda har inte genomgått någon sådan utbildning.	Barn- och utbildningsförvaltningen
		Enhetens anställda hanterar inte kemikalier och berörs därför inte.	Ekonomienheten
		Förvaltningens anställda hanterar inte kemikalier och berörs därför inte.	Fritids- och kulturförvaltningen
		Några har utbildats via kommunen, men inte alla.	Habo Bostäder AB och Habo Energi AB
		En kemikalieansvarig finns och den har kontakt med Tekniska förvaltningen för detta.	IS/IT-enheten
		Miljöförvaltningen hanterar inga kemikalier och berörs därför inte.	Miljöförvaltningen
		Enheten hanterar inga kemikalier och berörs därför inte.	Personal- och löneenheten
		Har ej svarat.	Socialförvaltningen
		Arbete med denna åtgärd pågår.	Tekniska förvaltningen
22. Miljöanpassat byggande (2014-LÖP)	Habo Bostäder AB	Det finns ingen policy för miljöanpassat byggande, men inget har heller byggts under 2015. Man utgår ifrån kraven i Miljöprogrammet när det blir aktuellt.	
	Tekniska förvaltningen	Miljöanpassat byggande har genomförts i samband med renovering av Kommunhuset och på Alléskolan.	
23. Miljöanpassa och utveckla barnmiljöronden (2014-2017)	Barn- och utbildningsförvaltningen	Projektet giftfri förskola är påbörjat. Projektid 2016-2017. Barnmiljörondens innehåll ska uppdateras under hösten 2016.	

Delmål 9: I alla kommunala verksamheter och bolag beaktas miljöhänsyn och social hänsyn systematiskt vid inköp och upphandling.

OBS: det är endast förvaltningarna nedan som har presenterat värden, övriga förvaltningar och bolag har inte gjort det.

Nyckeltal	Värde
1. Andel inköp och upphandlingar där miljö- och etiska krav ställs (%)	37 (hela kommunen – ej kommunala bolag)
	90 (Fritids- och kulturförvaltningen)
	100 (IS/IT-enheten)
	Miljöförvaltningen gör inga större inköp.

Åtgärder	Ansvar enligt MP	Kommentarer	Status
24. Kompetensutveckling LCA och LCC för inköpsansvariga (2014-2016)	Alla förvaltningar och bolag	Förvaltningens anställda har inte genomgått någon sådan utbildning.	Barn- och utbildningsförvaltningen
		Enhetens anställda har inte genomgått någon sådan utbildning.	Ekonomienheten
		Förvaltningen gör inga större inköp och anses därför inte beröras.	Fritid- och kulturförvaltningen
		Planering pågår för hur åtgärden ska genomföras.	Habo Bostäder AB och Habo Energi AB
		Enhetens anställda har inte genomgått någon sådan utbildning, men gör själva en bedömning vid inköp och utgår då ifrån energisnålhet.	IS/IT-enheten
		Miljöförvaltningen gör inga större inköp och anses därför inte beröras.	Miljöförvaltningen
		Enheten gör inga större inköp och anses därför inte beröras.	Personal- och löneenheten
		Har ej svarat.	Socialförvaltningen
		Arbete pågår för denna åtgärd.	Tekniska förvaltningen
25. Miljöanpassad inköps- och upphandlingschecklista (2014-2015)	Ekonomienheten	Miljö- och etiska krav ställs för 37 % av inköpen.	

Övergripande mål 5

Kunskapen om miljö, energi och klimat är god

Delmål 10: Medvetandet om miljö- och energifrågor och hållbar utveckling ska öka bland kommuninvånarna.

Nyckeltal	Värde
1. Enkätundersökning enligt åtgärd 27 b (se miljöprogrammet)	Har ej genomförts.

Åtgärder	Ansvar enligt MP	Bedömning och kommentarer	Status
26. Miljö- och hälsoåret (2014-2017)	Miljöstrategen	Under året har "Miljö- och hälsoåret" pågått i samverkan med folkhälsoplaneraren och studieförbund. Föreläsningar och aktiviteter har genomförts kvartalsvis med olika teman för att öka kommuninvånarnas kunskap om hälsa och miljö.	
27. Tidningen +E (a: 2014-LÖP, b: 2014-2016)	Miljöstrategen	Har ej genomförts.	
28. Energicentrum A6 (2014-LÖP)	Miljöstrategen	Kommunen har samarbetat med Energicentrum A6 på ett flertal sätt under året.	

Delmål 11: Elevernas kunskap om natur, miljö, energi och kretslopp ska öka genom systematiskt miljöarbete på skolor och förskolor.

Nyckeltal	Värde
1. Kvalitativ beskrivning av miljöarbetet i skolan	Detta delmål finns inskrivet i förskolans och grundskolans läroplaner. En kontinuerlig progression sker i barnens och elevernas lärande inom detta område.

Åtgärder	Ansvar enligt MP	Kommentarer	Status
29. Utveckla det pedagogiska hållbarhetsarbetet på skolor och förskolor (2014-LÖP)	Barn- och utbildningsförvaltningen	Delmålet finns inskrivet i läroplanerna och både förskolor och skolor arbetar med detta.	
30. Utveckla skolgårdar vid skolor och förskolor (2014-2017)	Barn- och utbildningsförvaltningen	Området med skolgårdar har inte prioriterats det senaste året i budgetarbetet förutom där nybyggnation skett. Däremot har ett tidigare projekt uppfyllt delar av området.	

Delmål 12: Kommunens personal har goda miljökunskaper.

Nyckeltal	Värde
1. Antal utbildade kommunanställda sedan miljöprogrammets start (st)	7

Åtgärder	Ansvar enligt MP	Kommentarer	Status
31. Miljöanpassad kompetensutbildning för driftspersonal och byggslovshandläggare (2014-LÖP)	Habo Bostäder AB Habo Energi AB	De anställda har inte gått någon sådan utbildning.	
	Tekniska förvaltningen	Sju anställda på förvaltningen har genomgått en sådan utbildning.	
32. Utbildning i miljöhänsyn vid åtgärder i natur- och kulturmiljöer (2014-LÖP)	Tekniska förvaltningen	Förvaltningens anställda har inte genomgått någon sådan utbildning.	
33. Tävlingar med miljöfokus för kommunanställda (2014-LÖP)	Miljöstrategen	Cykeltävlingen "Habo trampar" genomfördes för kommunanställda under året.	

Miljöområde: Rent vatten

MILJÖOMRÅDE: RENT VATTEN

Miljöområdet knyter an till det regionala miljöprogrammet *Miljömålen för vattnets bästa*. Miljöområdet handlar bland annat om avlopps- och dagvatten, vattenförsörjning, vattenskyddsområden och vattenkvalitet i sjöar och vattendrag. Sjöar, vattendrag och vattentäkter är av stor vikt för många hotade arter och för framtida dricksvattenförsörjning. Därför är det viktigt att vi vårdar våra vatten med omsorg.

Miljöproblem finns i flera vattendrag, både i Habo och Mullsjö men även i Sverige och i världen som helhet. Det är viktigt att vattenförvaltningens arbete med EU:s vattendirektiv får fortsätta för att uppnå god status i våra sjöar och vattendrag på lång sikt.

Miljöområdets koppling till nationella miljökvalitetsmål:

Ingen övergödning
Levande sjöar och vattendrag
Grundvatten av god kvalitet

Läs mer om miljömålen på www.miljomal.se

Till miljöområde "Rent vatten" hör:

Övergripande mål	Nr. 6
Delmål	Nr. 13-14
Åtgärder	Nr. 34-44

För varje delmål finns dessutom ett antal nyckeltal presenterade.

Övergripande mål 6

Minska miljöpåverkan på sjöar, vattendrag och dricksvattentäkter

Delmål 13: Tryggad vattenförsörjning och minimerad miljöpåverkan från dagvatten och reningsverk.

Nyckeltal	Värde
1. Mängd ovidkommande vatten in till avloppsreningsverken (m ³)	48 482

Åtgärder	Ansvar enligt MP	Kommentarer	Status
34. Förbättringar av det kommunala spillvatten-nätet (2014-2017)	Tekniska förvaltningen	Uppdatering av Geosecma (karttjänst) har påbörjats, skall slutföras under 2015.	
35. Framtagande av en dagvattenstrategi (2014-2016)	Tekniska förvaltningen	Länsstyrelsen har tagit fram en guide, men ej specifik för Habo.	
36. Provtagning av dricksvatten (2014-LÖP)	Miljöförvaltningen	Uppmaning till att ta vattenprover i enskilda brunnar sker regelbundet via webbsidor och annonsering. En sammanställning av radonresultat har ej gjorts.	

37. Upprätta en vattenförsörjningsplan (2014-2017)	Tekniska förvaltningen	En vattenförsörjningsplan har ej tagits fram.	
38. Vattenskyddsområdet (2014-2017)	Tekniska förvaltningen	Arbete pågår.	

Delmål 14: Samtliga sjöar och vattendrag i kommunen har god kemisk och ekologisk status senast år 2020.

Nyckeltal	Värde
1. Andel sjöar och vattendrag som inte uppnår god kemisk och ekologisk status (%)	47
2. Andel åtgärdade avlopp av de 700 som avses i åtgärd 41 (%)	91 (för både Habo och Mullsjö).
3. Årlig total yta kalkade vatten- och markområden (ha)	Andel kalkade vattendrag som når uppsatta pH-mål och som enligt VISS inte har några miljöproblem med avseende på försurning är 6 av 8 (75 %).

Åtgärder	Ansvar enligt MP	Kommentarer	Status
39. Fortsatt ytvat-tenkalkning (2014-LÖP)	Miljöförvaltningen	Kalkning har utförts enligt gällande kalkningsplan.	
40. En utökad provtagning på utgående avloppsvatten (2014-2016)	Tekniska förvaltningen	Arbete pågår.	
41. Åtgärda bristfälliga enskilda avlopp (2014-2017)	Miljöförvaltningen	Avloppsprojektet fortgår. 32 avloppsbeslut har skrivits och 50 enskilda avlopp har anslutits kommunalt (för både Habo och Mullsjö)	
42. Framtagande av VA-plan (M) (2014-2016)		Gäller enbart Mullsjö kommun.	-
43. Restaurera och skydda Vätterbäckarna (H) (2014-LÖP)	Miljöförvaltningen	Förvaltningen håller tillsammans med Länsstyrelsen och markägare på att planera inför biotopvårdade åtgärder vid Kivarp i Knipån. Planering pågår också för byggande av fiskväg och ändring av regleringen vid Hökesjön samt anläggande av fiskvägar vid Fjällbölsdammen och vid kraftverket i Svedån.	
44. Minska miljöpåverkan på prioriterade sjöar och vattendrag (2014-LÖP)	Miljöförvaltningen	Vasabäcken är den enda vattenförekomsten som har övergödningsproblem och problem med vissa metaller. Flertalet av vattenförekomsterna har efter den nya statusklassningen klassats som måttlig ekologisk status p.g.a. vandringshinder.	

MILJÖOMRÅDE: NATUR OCH DJUR

Miljöområdet knyter an till det regionala miljöprogrammet *Djurens och växternas miljömål*. Miljöområdet handlar om den biologiska mångfalden och skogarnas produktionsförmåga, tätortsnära skog, naturvärden och sociala värden i naturen. Målen för att värna landskapsbilden är beroende av det sätt vi använder vår omgivning. I detta avseende är alla som brukar mark, jordbruk som skogsbruk de viktigaste aktörerna.

Myndigheter och kommuner spelar en viktig roll i att samordna och förmedla information samt att skydda och förvalta särskilt värdefulla områden, exempelvis genom reservatsbildning.

Miljöområdets koppling till nationella miljökvalitetsmål:

Myllrande våtmarker
Levande skogar
Ett rikt odlingslandskap
Ett rikt växt- och djurliv

Läs mer om miljömålen på www.miljomal.se

Till miljöområde "Natur och djur" hör:

Övergripande mål	Nr. 7-8
Delmål	Nr. 15-18
Åtgärder	Nr. 45-52

För varje delmål finns dessutom ett antal nyckeltal presenterade.

Övergripande mål 7

Grönstrukturerna är bevarade och naturtillgängligheten är god

Delmål 15: Tätortsnära natur som är värdefull för friluftslivet, kulturmiljön och den biologiska mångfalden värnas och bevaras.

Nyckeltal	Värde
1. Antal skyddsvärda träd (st)	3 888
2. Beskrivning av skötselarbete utifrån grönstrukturplan	Planering pågår för uppdatering av grönstrukturplanen.

Åtgärder	Ansvar enligt MP	Kommentarer	Status
45. Grönstrukturplan för tätorter (2014-2016)	Tekniska förvaltningen	Revidering av planen pågår.	
46. Rutin för skyddsvärda träd, biotoper, andra strukturer och rödlistade arter (2014-2015)	Tekniska förvaltningen	Arbete pågår.	

Delmål 16: Tillgängligheten till naturen värnas och bevaras.

Nyckeltal	Värde
1. Total sträcka vandringsleder (km)	136

Åtgärder	Ansvar enligt MP	Kommentarer	Status
47. Ökad tillgänglighet till natur- och kulturmiljöområden (2014-LÖP)	Fritids- och kulturförvaltningen	Förvaltningen har sökt medel och tagit fram en handlingsplan för att påbörja det praktiska arbetet.	

Övergripande mål 8

Natur- och kulturmiljövärdena är bevarade

Delmål 17: Skötsel av skog- och markområden ska ske med miljö- och naturhänsyn så att dess natur- och kulturmiljövärden bevaras.

Nyckeltal	Värde
1. Miljöcertifierad skog i kommunen (ha, %)	100 % av kommunägd skog
2. Skyddad skog i kommunen (ha, %)	3048 ha av kommunägd skog

Åtgärder	Ansvar enligt MP	Kommentarer	Status
48. Ökad information och dialog kring skog med höga naturvärden och sociala värden (2014-LÖP)	Tekniska förvaltningen	Arbete med att upprätta kompetens för alternativa skogsbruksmetoder återstår.	
49. Kommunala naturreservat (2014-LÖP)	Tekniska förvaltningen	Under 2015 har tre nya naturreservat bildats.	

Delmål 18: Skötsel av odlingslandskap och våtmarksområden ska ske med miljö- och naturhänsyn så att dess natur- och kulturmiljövärden bevaras.

Nyckeltal	Värde
1. Andel öring som når Vättern jämfört med 2007 (%)	Ökning med knappt 25 %.
2. Antal rödlistade arter (st)	44

Åtgärder	Ansvar enligt MP	Kommentarer	Status
50. Höjning av jordbruksmarkens status i exploateringsärenden (2014-LÖP)	Tekniska förvaltningen	Åtgärden har ej varit relevant hittills, ställningstagande kan ske vid arbete med ny översiktsplan.	
51. Vägar för biologisk mångfald och bevarande av natur- och kulturmiljövärden (2014-LÖP)	Tekniska förvaltningen	Natur- och kulturvärden inventeras och diskuteras alltid vid detaljplanearbete.	
52. Guidningar på våtmarker (2014-LÖP)	Miljöstrategen	Planering för guidning har påbörjats.	

Mullsjö kommun

Miljöområde: Energi och klimat

MILJÖOMRÅDE: ENERGI OCH KLIMAT

KLIMATSMART
JONKÖPINGS LÄN
+ PLUSENERGILÄN 2050

Miljöområdet knyter an till den regionala *Klimat- och energistrategin* och dess åtgärdsprogram som handlar om energieffektivisering, förnybar energi, transporter och anpassning till förändrat klimat.

Tillgången till energi och vilka transportsystem vi använder oss av kommer sannolikt att vara än mer betydelsefulla i framtiden eftersom en tryggad energiförsörjning är en av de viktigaste grundpelarna i samhället. Energianvändning medför påverkan på miljön, till exempel genom växthusgasutsläpp och hälsofarliga utsläpp, förorening, övergödning och buller. För att uppnå de nationella målen krävs en ökad andel förnybara energikällor samtidigt som energiförbrukningen och transportbehovet måste minska.

Miljöområdets koppling till nationella miljö kvalitetsmål:

Begränsad klimatpåverkan
Frisk luft
Bara naturlig förorening
God bebyggd miljö

Läs mer om miljömålen på www.miljomal.se

Till miljöområde "Energi och klimat" hör:

Övergripande mål	Nr. 1-3
Delmål	Nr. 1-6
Åtgärder	Nr. 1-18

För varje delmål finns dessutom ett antal nyckeltal presenterade.

Övergripande mål 1

Effektivare och klimatsmart energianvändning

Delmål 1: År 2020 bedriver alla företag och föreningar i kommunen energieffektiviseringsarbete.

Nyckeltal	Värde
1. Total energianvändning i kommunerna som geografiskt område (GWh)	208 (2013)

Åtgärder	Ansvar enligt MP	Kommentarer	Status
1. Energieffektivera föreningslivet (2014-2016)	Kultur- och fritidsavdelningen	Förvaltningen kommer att bjuda in föreningslivet till ett möte kring detta under 2016.	
2. Energikontor Norra Småland (2014-LÖP)	Miljöstrategen	Kommunen arbetar aktivt för att sprida information kring Energikontor Norra Smålands verksamhet.	
3. Utveckla tillsynen på energihushållning (2014-2017)	Miljöförvaltningen	Ett energitillsynsprojekt har påbörjats med ett informationsmöte för företagen i kommunerna. Tillsyn kommer att ske i början av 2016.	

Delmål 2: Energianvändningen i de kommunala verksamheterna och bolagen är 25 % effektivare år 2016 och 30 % effektivare år 2020 jämfört med år 2008.
OBS: Mullsjö Energi & Miljö AB har inte presenterat någon uppföljning för dessa nyckeltal och ingår därför inte i värdena nedan.

Nyckeltal	Värde
1. Total energianvändning i kommunala verksamheter och bolag (MWh)	137 Mullsjö Bostäder AB 6142 (2014) Teknisk verksamhet
2. Energianvändning för lokaler och bostäder i kommunala verksamheter och bolag (kWh/m ²)	137 Mullsjö Bostäder AB 181 (2014) Teknisk verksamhet
3. Energianvändning för gatubelysning (kWh/belysningspunkt)	339
4. Energianvändning för VA-verksamheterna (kWh/m ³)	0,53

Åtgärder	Ansvar enligt MP	Kommentarer	Status
4. Energieffektivt byggande (2014-LÖP)	Mullsjö Bostäder AB	Arbete för energieffektivt byggande pågår för nybyggnationer.	
	Teknisk verksamhet	Arbete för energieffektivt byggande pågår i samband med uppförande av en ny förskola.	
5. Handlingsplan för energieffektivisering (2014-2016)	Mullsjö Bostäder AB	Frågan är i fokus och man arbetar kontinuerligt för att energieffektivisera bostäderna.	
	Mullsjö Energi & Miljö AB	Arbete med att energieffektivisera pågår kontinuerligt, men det finns ingen handlingsplan.	
	Teknisk verksamhet	Handlingsplan finns för fastigheter och för gatubelysning.	

Delmål 3: Andelen förnybar energi till lokaler och bostäder i kommunala verksamheter och bolag ska uppgå till 75 % år 2016 och till 100 % år 2020.
OBS: Mullsjö Energi & Miljö AB har inte presenterat någon uppföljning för det första nyckeltalet nedan och ingår därför inte.

Nyckeltal	Värde
1. Andel förnybar energi av total energianvändning	Mullsjö Bostäder AB: 100 % för uppvärmning, med reservation för de fastigheter där hyresgästen själv köper el till uppvärmning. Teknisk verksamhet: 100 %
2. Egenproducerad solel och solvärme	0 Mullsjö Bostäder AB 0 Mullsjö Energi & Miljö AB 0 Teknisk verksamhet

Åtgärder	Ansvar enligt MP	Kommentarer	Status
6. Elabonnemang om köp av förnybar el (2014-2016)	Mullsjö Bostäder AB	Arbete pågår.	
	Teknisk verksamhet	Fr.o.m. 2015 köper kommunen förnybar el.	
7. Solceller uppförs på offentliga byggnader (2014-2017)	Teknisk verksamhet	Arbete pågår för att installera solceller på Gunnarsboskolans H-hus. Det kommer även sättas upp på den nya förskolan.	

Övergripande mål 2

Fossilbränsle fria och smarta transporter

Delmål 4: Andelen förnybar energi av kommunens och kommunala bolags totala bränsleförbrukning ska uppgå till 25 % år 2016 och 50 % år 2020.

OBS: Mullsjö Bostäder AB har inte presenterat någon uppföljning för det andra nyckeltalet nedan och ingår därför inte.

Nyckeltal	Värde
1. Andel fordon avsedda för förnybara bränslen (%)	17 Mullsjö Bostäder AB 0 Mullsjö Energi & Miljö AB 0 Teknisk verksamhet
2. Andel förnybar energi av drivmedelsförbrukningen (% MWh)	0 Mullsjö Energi & Miljö AB 0 Teknisk verksamhet

Åtgärder	Ansvar enligt MP	Kommentarer	Status
8. Offentliga laddstolpar för elfordon (2014-2017)	Teknisk verksamhet	Två laddstolpar med två uttag på varje stolpe har installerats i Mullsjö centrum.	
9. Tankstationer för biogas (2014-LÖP)	Teknisk verksamhet	Kommunen följer utvecklingen av marknaden för biogas.	

10. Miljöanpassad fordonsflotta (2014-2017)	Alla förvaltningar och bolag	Barn- och utbildningsenheten har en bil som används av förskoleverksamheten. Förmodligen kommer inte den att ersättas. Transporter inom samhället kan istället lösas med i första hand elcyklar.	Barn- och utbildningsenheten
		Kan bli aktuellt med någon eller några elbilar vid kommande utbyten. Kommunledningen beslutar om fordonsflottan i bilpoolen.	Ekonomiavdelningen
		Planering pågår för att byta ut den befintliga bilen till en elbil.	IT-avdelningen
		Avdelningen har inga egna bilar, använder kommunkontorets bilpool.	Kultur- och fritidsavdelningen
		Miljöförvaltningen ingår i Tekniska förvaltningens bilpool (i Habo). Förvaltningen har en egen etanolbil. Bilar förutsätts köpas in enligt rutinen.	Miljöförvaltningen
		Miljöfordonsflottan består av en elbil och två fordon med modern dieselmotor.	Mullsjö Bostäder AB
		Har ej svarat.	Mullsjö Energi & Miljö AB
		Enheten har inga egna bilar, använder kommunkontorets bilpool.	Personalavdelningen
		Miljöanpassning av fordonsflottan har skett i vissa delar av verksamheten.	Socialtjänsten
		En elbil har leasats till tekniska verksamheten för i huvudsak mattransporter.	Teknisk verksamhet

11. Utveckla den kommunala bilpoolen (2014-2015)	Alla förvaltningar och bolag	Barn- och utbildningsenheten beslutar inte i frågan och anses därför inte beröras av åtgärden.	Barn- och utbildningsenheten
		Kan bli aktuellt med någon elbil vid nästa utbyte av bil. Kommunledningen beslutar om fordonsflottan i bilpoolen.	Ekonomiavdelningen
		Kultur- och fritidsavdelningen beslutar inte i frågan och anses därför inte beröras av åtgärden.	Kultur- och fritidsavdelningen
		IT-avdelningen beslutar inte i frågan och anses därför inte beröras av åtgärden.	IT-avdelningen
		Förvaltningen använder Tekniska förvaltningens bilpool (i Habo) och anses inte beröras av denna åtgärd.	Miljöförvaltningen
		Har ingen bilpool, men anser sig inte berörda av åtgärden.	Mullsjö Bostäder AB
		Har ej svarat.	Mullsjö Energi & Miljö AB
		Avdelningen beslutar inte i frågan och anses därför inte berörd.	Personalavdelningen
		Socialtjänsten beslutar inte i frågan och anses därför inte beröras av åtgärden.	Socialtjänsten
		Teknisk verksamhet beslutar inte i frågan och anses därför inte beröras av åtgärden.	Teknisk verksamhet

Delmål 5: Kommunens och kommunala bolags transporter är 10 % effektivare år 2020 jämfört med 2012.

OBS: det saknas vissa värden nedan, endast de som är angivna har svarat.

Nyckeltal	Värde
1. Körda sträckor (km, km/fordon)	64 100, 10683 Mullsjö Bostäder AB 61 600, 12 320 Mullsjö Energi & Miljö AB 90 746, 5 338 Teknisk verksamhet
2. Energianvändning från bränsleförbrukning (MWh, MWh/fordon)	82, 13,7 Mullsjö Energi & Miljö AB
3. Andel miljöbilar (%)	17 Mullsjö Bostäder AB 0 Mullsjö Energi & Miljö AB 0 Teknisk verksamhet
4. Koldioxidutsläpp från transporter (ton)	-

Åtgärder	Ansvar enligt MP	Kommentarer	Status
12. Skapa förutsättningar för resfria möten (2014-2015)	IT-avdelningen	Tekniken finns på plats, men information kring hur den används har inte spridits.	
13. Förnyelse av resepolicy (2014-2015)	Personalavdelningen	Samtliga policys ses över inom Personalutskottet, och Resepolicy kommer att revideras under 2016.	

Uppföljning 2015 av Miljöprogram för Habo och Mullsjö kommuner

14. Effektiva hemtjänstresor (2014-2017)	Socialtjänsten	Arbete pågår.	
15. Inköp av elcyklar till kommunala verksamheter och bolag (2014-2015)	Alla förvaltningar och bolag	Förskoleverksamheten har inhandlat två elcyklar som framför allt förskolans specialpedagoger använder som transportmedel mellan enheterna.	Barn- och utbildningsenheten
		Har ej svarat.	Ekonomiavdelningen
		Planer finns för inköp av en elcykel till IT-avdelningen.	IT-avdelningen
		Har ej svarat.	Kultur- och fritidsavdelningen
		Har ej svarat.	Personalavdelningen
		Förvaltningen har tillgång till kommunhusets två elcyklar (i Habo).	Miljöförvaltningen
		Har inga elcyklar.	Mullsjö Bostäder AB
		Har ej svarat.	Mullsjö Energi & Miljö AB
		Arbete pågår.	Socialtjänsten
		Verksamheten har inga elcyklar.	Teknisk verksamhet
16. Planera och prioritera förbättring och utbyggnad av gång- och cykelvägar (2014-2017)	Teknisk verksamhet	Arbete pågår och en konsult kommer att anlitas.	

17. Utbildning i sparsam körning (2014-LÖP)	Alla förvaltningar och bolag	Utbildning kommer att erbjudas vid behov för personal inom barn- och utbildning.	Barn- och utbildningsenheten
		Avdelningens anställda har inte genomgått någon utbildning.	Ekonomiavdelningen
		Avdelningens anställda har inte genomgått någon utbildning.	IT-avdelningen
		Har ej svarat.	Kultur- och fritidsavdelningen
		Utbildning har genomförts på förvaltningen för personal som kör mycket bil i tjänsten.	Miljöförvaltningen
		Utbildning för de anställda genomfördes för många år sedan, men behöver förnyas.	Mullsjö Bostäder AB
		Några anställda har genomgått en sådan utbildning.	Mullsjö Energi & Miljö AB
		Har ej svarat.	Personalavdelningen
		Utbildning har inte genomförts för nya medarbetare.	Socialtjänsten
		Utbildning har genomförts för samtliga medarbetare inom teknisk verksamhet.	Teknisk verksamhet

Övergripande mål 3
Förberedda och anpassade inför klimatförändringar

Delmål 6: Kommunen ska vara förberedd på de konsekvenser som följer av ett framtida förändrat klimat senast år 2020.

Nyckeltal	Värde
1. Utsläpp av växthusgaser i kommunen som geografiskt område (ton)	21 600 (2013)

Åtgärder	Ansvar enligt MP	Kommentarer	Status
18. Kartering av risker i ett framtida förändrat klimat (2014-LÖP)	Teknisk verksamhet	Arbete med skyfallskartering har påbörjats	

MILJÖOMRÅDE: MILJÖMEDVETENHET

Miljöområdet knyter an till det regionala miljöprogrammet *Luften och hälsans miljömål*. Miljöområdet handlar i stora drag om utfasning av farliga ämnen, upphandling och kunskap om miljö och klimat.

Kommunerna kan arbeta aktivt för att miljöanpassa inköp och upphandling i de kommunala verksamheterna och bolagen genom att utnyttja upphandlingen som ett verktyg för att driva på marknaden mot en hållbar utveckling på flera olika områden. Att höja kunskapen om miljöfrågor är också ett viktigt verktyg men verkar mer långsiktigt. Kommunerna bör säkerställa att personalen har god kompetens och genomföra kunskapshöjande åtgärder gentemot kommuninvånare, närings- och föreningsliv.

Miljöområdets koppling till nationella miljökvalitetsmål:

Giftfri miljö
Skyddande ozonskikt
Säker strålmiljö

Läs mer om miljömålen på www.miljomal.se

Till miljöområde "Miljömedvetenhet" hör:

Övergripande mål	Nr. 4-5
Delmål	Nr. 7-12
Åtgärder	Nr. 19-33

För varje delmål finns dessutom ett antal nyckeltal presenterade.

Övergripande mål 4

Miljöanpassade inköp och upphandlingar

Delmål 7: Ekologiska livsmedel som köps in i de kommunala verksamheterna ska uppgå till 25 % år 2016 och 50 % år 2020. Även lokal- och svenskproducerat ska väljas i den mån det är möjligt för att minska transporterna.

Nyckeltal	Värde
1. Andel ekologiska livsmedelsinköp (%)	25

Åtgärder	Ansvar enligt MP	Kommentarer	Status
19. Kompetensutveckling miljösmart mat (2014-2016)	Teknisk verksamhet	Har ej svarat.	-

Delmål 8: År 2020 har användningen av farliga ämnen i kommunala verksamheter och bolag upphört så långt som är möjligt.

OBS: det saknas vissa värden nedan, endast de som är angivna har svarat.

Nyckeltal	Värde
1. Antal utfasnings- och riskminsknings-ämnen i kommunala verksamheter och bolag (st)	Miljöförvaltningen hanterar inga kemikalier. 0 Mullsjö Energi & Miljö AB Teknisk verksamhet: påbörjat

Åtgärder	Ansvar enligt MP	Kommentarer	Status
20. Systematisk utfasning av riskminsknings- och utfasnings-ämnen (2014-2016)	Alla förvaltningar och bolag	Den nya förskolan byggs efter "giftfri förskola-konceptet". Förskolan har påbörjat utrensning av t.ex. plaster och har exempelvis bytt ut madrasser och haklappar.	Barn- och utbildningsenheten
		Avdelningen hanterar inga kemikalier och anses därför inte beröras.	Ekonomiavdelningen
		Avdelningen hanterar inga kemikalier och anses därför inte beröras.	Kultur- och fritidsavdelningen
		Avdelningen hanterar inga kemikalier och anses därför inte beröras.	IT-avdelningen
		Miljöförvaltningen hanterar inga kemikalier och anses därför inte beröras. Inspektörerna ställer däremot krav på utfasning vid tillsyn på verksamheter.	Miljöförvaltningen
		Arbete pågår.	Mullsjö Bostäder AB
		Har ej svarat.	Mullsjö Energi & Miljö AB
		Avdelningen hanterar inga kemikalier och anses därför inte beröras.	Personalavdelningen
		Socialtjänsten hanterar inga kemikalier och anses därför inte beröras.	Socialtjänsten
Inventering av kemikalier är genomförd.	Teknisk verksamhet 		

21. Utbildning i risk- och kemikaliehantering (2014-2015)	Alla förvaltningar och bolag	Förskolecheferna och flera bland förskolepersonalen har genomgått utbildning angående giftfri förskola.	Barn- och utbildningsenheten
		Avdelningen hanterar inga kemikalier och anses därför inte beröras.	Ekonomiavdelningen
		Avdelningen hanterar inga kemikalier och anses därför inte beröras.	Kultur- och fritidsavdelningen
		Avdelningen hanterar inga kemikalier och anses därför inte beröras.	IT-avdelningen
		Miljöförvaltningen hanterar inga kemikalier och anses därför inte beröras.	Miljöförvaltningen
		Utbildning har inte genomförts.	Mullsjö Bostäder AB
		Har ej svarat.	Mullsjö Energi & Miljö AB
		Avdelningen hanterar inga kemikalier och anses därför inte beröras.	Personalavdelningen
		Socialtjänsten hanterar inga kemikalier och anses därför inte beröras.	Socialtjänsten
		Personalen är väl införstådda med riskerna och läser produktbladen.	Teknisk verksamhet
22. Miljöanpassat byggande (2014-LÖP)	Mullsjö Bostäder AB	Arbete pågår och vikt läggs på rekommenderade material.	
	Teknisk verksamhet	Den nya förskolan är miljöanpassad.	
23. Miljöanpassa och utveckla barnmiljö- ronden (2014-2017)	Barn- och utbildningsenheten	Arbetet har inte kommit igång ännu, men planering pågår för att starta upp det.	

Delmål 9: I alla kommunala verksamheter och bolag beaktas miljöhänsyn och social hänsyn systematiskt vid inköp och upphandling.

OBS: det är endast förvaltningarna och bolagen nedan som har presenterat värden, övriga förvaltningar har inte gjort det.

Nyckeltal	Värde
1. Andel inköp och upphandlingar där miljö- och etiska krav ställs (%)	100 (2014) Barn- och utbildningsenheten
	Ekonomiavdelningen använder ramavtal där hänsyn till detta tas.
	Miljöförvaltningen gör inga större inköp.
	0 Mullsjö Bostäder AB
	0 Mullsjö Energi & Miljö AB
	100 Teknisk verksamhet

Åtgärder	Ansvar enligt MP	Kommentarer	Status
24. Kompetensutveckling LCA och LCC för inköpsansvariga (2014-2016)	Alla förvaltningar och bolag	Har ej svarat.	Barn- och utbildningsenheten
		Har inte gjorts, men blir aktuellt i och med anställandet av en inköpscontroller.	Ekonomiavdelningen
		Avdelningen har inte genomfört någon utbildning.	IT-avdelningen
		Miljöförvaltningen gör inga större inköp och anses därför inte beröras.	Miljöförvaltningen
		En person har fått sådan kompetens.	Mullsjö Bostäder AB
		Har ej svarat.	Mullsjö Energi & Miljö AB
		Avdelningen gör inga större inköp och anses därför inte beröras.	Personalavdelningen
		Socialtjänsten har inte genomfört någon utbildning.	Socialtjänsten
		För relevanta upphandlingar görs LCA och krav på LCC ställs vid t.ex. ventilationsupphandlingar.	Teknisk verksamhet
25. Miljöanpassad inköps- och upphandlingschecklista (2014-2015)	Ekonomiavdelningen	Finns inte, men blir aktuellt i och med anställandet av en inköpscontroller.	

Övergripande mål 5

Kunskapen om miljö, energi och klimat är god

Delmål 10: Medvetandet om miljö- och energifrågor och hållbar utveckling ska öka bland kommuninvånarna.

Nyckeltal	Värde
1. Enkätundersökning enligt åtgärd 27 b (se miljöprogrammet)	Har ej genomförts.

Åtgärder	Ansvar enligt MP	Kommentarer	Status
26. Miljö- och hälsoåret (2014-2017)	Miljöstrategen	Under året har "Miljö- och hälsoåret" pågått i samverkan med folkhälsoplaneraren och studieförbund. Föreläsningar och aktiviteter har genomförts kvartalsvis med olika teman för att öka kommuninvånarnas kunskap om hälsa och miljö.	
27. Tidningen +E (a:2014-LÖP, b: 2014-2016)	Miljöstrategen	Har ej genomförts.	
28. Energicentrum A6 (2014-LÖP)	Miljöstrategen	Kommunen har samarbetat med Energicentrum A6 på ett flertal sätt under året.	

Delmål 11: Elevernas kunskap om natur, miljö, energi och kretslopp ska öka genom systematiskt miljöarbete på skolor och förskolor.

Nyckeltal	Värde
1. Kvalitativ beskrivning av miljöarbetet i skolan	Både Gunnarsbo/Sandhems skolområde och Trollehöjdskolan har haft Grön flagg men har valt att inte uppdatera sin certifiering. Återvinning finns på förskolorna. Glas, batterier, papper, plast och metall återvinns. På skolorna återvinns papper men det finns en klar ambition att förbättra återvinningen. I förskoleverksamheten används mycket som pedagogiskt material av det som annars slängs. Man sparar t.ex. toarullar och lock och pratar med barnen om hur man ska förhålla sig till miljön. Flera förskolor har en skräpplockardag. Allemansrätten tas upp i förskolan när man är ute i naturen. Utomhusundervisning är en naturlig del av förskolans verksamhet där natur och djurliv utforskas både medvetet och spontant. Uteverksamheten ses som en viktig del i att stimulera barnens motorik, kroppsuppfattning, språk, fantasi samt deras naturvetenskapliga och matematiska utforskande. I ämnena Idrott, hemkunskap, NO och SO sker undervisning regelbundet utomhus. Det kan handla om att samla in blad och växter, orientera eller att laga mat på stormkök. Förskolor gör studiebesök vid t.ex. väg- och husbyggen och Trollehöjdskolan kommer att göra studiebesök på ett värmeverk.

Åtgärder	Ansvar enligt MP	Kommentarer	Status
29. Utveckla det pedagogiska hållbarhetsarbetet på skolor och förskolor (2014-LÖP)	Barn- och utbildningsenheten	Det pedagogiska hållbarhetsarbetet är en naturlig del av den dagliga verksamheten på skolor och förskolor i Mullsjö kommun. På Trollehöjdskolan har sopsorteringen förbättrats. Eleverna kommer också att göra studiebesök på t.ex. ett värmeverk. Ett annat tema har varit återbruk. Förskoleverksamheten lär ständigt barnen om skogen och miljön genom olika typer av teman och besöker regelbundet naturen för att lära barnen om t.ex. återvinning och kretslopp.	
30. Utveckla skolgårdar vid skolor och förskolor (2014-2017)	Barn- och utbildningsenheten	Gunnarsboskolan har byggt upp en pedagogiskt genomtänkt skolgård där olika typer av organiserade meningsfulla aktiviteter pågår varje rast. Det finns även ett uteklassrum. Förskoleverksamheten har satsat mycket investeringspengar på att utveckla den pedagogiska yttre miljön. Det har handlat om t.ex. sparkcyklar och gungor. Trollehöjdskolan har bedrivit sin verksamhet i provisoriska lokaler och har därför inte kunnat förändra sin skolgård.	

Delmål 12: Kommunens personal har goda miljö- kunskaper.

OBS: Mullsjö Bostäder AB har inte presenterat något värde för nyckeltalet nedan.

Nyckeltal	Värde
1. Antal utbildade kommunanställda sedan miljöprogrammets start (st)	10 Teknisk verksamhet 0 Mullsjö Energi & Miljö AB

Åtgärder	Ansvar enligt MP	Kommentarer	Status
31. Miljöanpassad kompetensutbildning för driftspersonal och byggslovs-handläggare (2014-LÖP)	Mullsjö Bostäder AB	Utbildning har ej genomförts.	
	Mullsjö Energi & Miljö AB	Några anställda har gått driftutbildningar med miljöinriktning.	
	Teknisk verksamhet	Driftspersonalen har genomgått utbildning.	
32. Utbildning i miljöhänsyn vid åtgärder i natur- och kulturmiljöer (2014-LÖP)	Teknisk verksamhet	Vid skogsavverkning anlitas Sydved som entreprenör. Företaget är certifierat enligt PEFC och FCS.	
33. Tävlingar med miljöfokus för kommunanställda (2014-LÖP)	Miljöstrategen	Har ej genomförts.	

MILJÖOMRÅDE: RENT VATTEN

Miljöområdet knyter an till det regionala miljöprogrammet *Miljömålen för vattnets bästa*. Miljöområdet handlar bland annat om avlopps- och dagvatten, vattenförsörjning, vattenskyddsområden och vattenkvalitet i sjöar och vattendrag. Sjöar, vattendrag och vattentäkter är av stor vikt för många hotade arter och för framtida dricksvattenförsörjning. Därför är det viktigt att vi vårdar våra vatten med omsorg.

Miljöproblem finns i flera vattendrag, både i Habo och Mullsjö men även i Sverige och i världen som helhet. Det är viktigt att vattenförvaltningens arbete med EU:s vattendirektiv får fortsätta för att uppnå god status i våra sjöar och vattendrag på lång sikt.

Miljöområdets koppling till nationella miljökvalitetsmål:

Ingen övergödning
Levande sjöar och vattendrag
Grundvatten av god kvalitet

Läs mer om miljömålen på www.miljomal.se

Till miljöområde "Rent vatten" hör:

Övergripande mål	Nr. 6
Delmål	Nr. 13-14
Åtgärder	Nr. 34-44

För varje delmål finns dessutom ett antal nyckeltal presenterade.

Övergripande mål 6

Minska miljöpåverkan på sjöar, vattendrag och dricksvattentäkter

Delmål 13: Tryggad vattenförsörjning och minimerad miljöpåverkan från dagvatten och reningsverk.

Nyckeltal	Värde
1. Mängd ovidkommande vatten in till avloppsreningsverken (m ³)	446670, 45,80 % Mullsjö Energi & Miljö AB

Åtgärder	Ansvar enligt MP	Kommentarer	Status
34. Förbättringar av det kommunala spillvattennätet (2014-2017)	Mullsjö Energi & Miljö AB	Ska tas upp i kommande VA-plan.	
35. Framtagande av en dagvattenstrategi (2014-2016)	Mullsjö Energi & Miljö AB	Det finns en utredning av dagvattenutredning med rekommendationer.	
36. Provtagning av dricksvatten (2014-LÖP)	Miljöförvaltningen	Uppmaning till att ta vattenprover i enskilda brunnar sker regelbundet via webbsidor och annonsering. En sammanställning av radonresultat har ej gjorts.	

37. Upprätta en vattenförsörjningsplan (2014-2017)	Mullsjö Energi & Miljö AB	Det finns en vattenförsörjningsplan som Länsstyrelsen har gjort för samtliga kommuner i länet.	
38. Vattenskyddsområden (2014-2017)	Mullsjö Energi & Miljö AB	Mullsjö och Sandhem har vattenskyddsområden	

Delmål 14: Samtliga sjöar och vattendrag i kommunen har god kemisk och ekologisk status senast år 2020.

Nyckeltal	Värde
1. Andel sjöar och vattendrag som inte uppnår god kemisk och ekologisk status (%)	45
2. Andel åtgärdade avlopp av de 700 som avses i åtgärd 41 (%).	91 (för både Habo och Mullsjö).
3. Årlig total yta kalkade vatten- och markområden (ha)	Ingen kalkning har skett i kommunen då det inte funnits behov.

Åtgärder	Ansvar enligt MP	Kommentarer	Status
39. Fortsatt ytvattenkalkning (2014-LÖP)	Miljöförvaltningen	Kalkning har utförts enligt gällande kalkningsplan.	
40. En utökad provtagning på utgående avloppsvatten (2014-2016)	Mullsjö Energi & Miljö AB	Provtagningar på avloppsvatten görs innan och efter avloppsvatten når dammsystemen.	
41. Åtgärda bristfälliga enskilda avlopp (2014-2017)	Miljöförvaltningen	Avloppsprojektet fortgår. 32 avloppsbeslut har skrivits och 50 enskilda avlopp har anslutits kommunalt (för både Habo och Mullsjö)	
42. Framtagande av VA-plan (M) (2014-2016)	Mullsjö Energi & Miljö AB	Arbete pågår.	
43. Restaurera och skydda Vätterbäckarna (H) (2014-LÖP)	Miljöförvaltningen	Gäller enbart Habo kommun.	-
44. Minska miljöpåverkan på prioriterade sjöar och vattendrag (2014-LÖP)	Miljöförvaltningen	Vasabäcken är den enda vattenförekomsten som har övergödningssproblem och problem med vissa metaller. Flertalet av vattenförekomsterna har efter den nya statusklassningen klassats som måttlig ekologisk status p.g.a. vandringshinder.	

MILJÖOMRÅDE: NATUR OCH DJUR

Miljöområdet knyter an till det regionala miljöprogrammet *Djurens och växternas miljömål*. Miljöområdet handlar om den biologiska mångfalden och skogarnas produktionsförmåga, tätortsnära skog, naturvärden och sociala värden i naturen. Målen för att värna landskapsbilden är beroende av det sätt vi använder vår omgivning. I detta avseende är alla som brukar mark, jordbruk som skogsbruk de viktigaste aktörerna.

Myndigheter och kommuner spelar en viktig roll i att samordna och förmedla information samt att skydda och förvalta särskilt värdefulla områden, exempelvis genom reservatsbildning.

Miljöområdets koppling till nationella miljökvalitetsmål:

Myllrande våtmarker
Levande skogar
Ett rikt odlingslandskap
Ett rikt växt- och djurliv

Läs mer om miljömålen på www.miljomal.se

Till miljöområde "Natur och djur" hör:

Övergripande mål	Nr. 7-8
Delmål	Nr. 15-18
Åtgärder	Nr. 45-52

För varje delmål finns dessutom ett antal nyckeltal presenterade.

Övergripande mål 7

Grönstrukturerna är bevarade och naturtillgängligheten är god

Delmål 15: Tätortsnära natur som är värdefull för friluftslivet, kulturmiljön och den biologiska mångfalden värnas och bevaras.

Nyckeltal	Värde
1. Antal skyddsvärda träd (st)	2 902
2. Beskrivning av skötselarbete utifrån grönstrukturplan	Grönstrukturplanen är inte klar ännu.

Åtgärder	Ansvar enligt MP	Kommentarer	Status
45. Grönstrukturplan för tätorter (2014-2016)	Teknisk verksamhet	Arbete pågår, men planen kommer att kompletteras innan den går ut på remiss.	
46. Rutin för skyddsvärda träd, biotoper, andra strukturer och rödlistade arter (2014-2015)	Teknisk verksamhet	Rutiner för skyddsvärda träd och biotoper finns.	

Delmål 16: Tillgängligheten till naturen värnas och bevaras.

Nyckeltal	Värde
1. Total sträcka vandringsleder (km)	353

Åtgärder	Ansvar enligt MP	Kommentarer	Status
47. Ökad tillgänglighet till natur- och kultur- miljöområden (2014-LÖP)	Kultur- och fritids-avdelningen	Under året har ytterligare en vandringsled anlagts. Avdelningen har även medverkat vid planeringen av en ny pilgrimsled mellan Jönköping-Kungslena, via Mullsjö.	

Övergripande mål 8

Natur- och kulturmiljövärdena är bevarade

Delmål 17: Skötsel av skog- och markområden ska ske med miljö- och naturhänsyn så att dess natur- och kulturmiljövärden bevaras.

Nyckeltal	Värde
1. Miljöcertifierad skog i kommunen (ha, %)	100 % av kommunägd skog
2. Skyddad skog i kommunen (ha, %)	10 % av kommunägd skog

Åtgärder	Ansvar enligt MP	Kommentarer	Status
48. Ökad information och dialog kring skog med höga naturvärden och sociala värden (2014-LÖP)	Teknisk verksamhet	Har ej genomförts.	
49. Kommunala naturreservat (2014-LÖP)	Teknisk verksamhet	Har ej genomförts.	

Delmål 18: Skötsel av odlingslandskap och våtmarksområden ska ske med miljö- och naturhänsyn så att dess natur- och kulturmiljövärden bevaras.

Nyckeltal	Värde
1. Andel öring som når Vättern jämfört med 2007 (%)	Gäller enbart Habo kommun.
2. Antal rödlistade arter (st)	38

Åtgärder	Ansvar enligt MP	Kommentarer	Status
50. Höjning av jordbruksmarkens status i exploateringsärenden (2014-LÖP)	Teknisk verksamhet	Har ej svarat.	-
51. Vägar för biologisk mångfald och bevarande av natur- och kulturmiljövärden (2014-LÖP)	Teknisk verksamhet	Har ej genomförts.	
52. Guidningar på våtmarker (2014-LÖP)	Miljöstrategen	Planering för guidning har påbörjats.	